Ulusal Eğitim Dergisi, Cilt:6, Sayı:11, Yıl: 2026 ISSN: 2791-7037
Makale No: 20274

Kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarımı: Öğretmenin kültürel aracılık rolü üzerine bir araştırma[1]

İbrahim Mavi[2]

DOI 10.5281/zenodo.24193160

Özet

Kültür, değerlerin, bilgilerin, anlatıların ve gündelik yaşam pratiklerinin kuşaklar arasında aktarılmasıyla süreklilik kazanan dinamik bir toplumsal olgudur. Bu aktarımda eğitim kurumları, özellikle somut olmayan kültürel mirasın korunması, görünür kılınması ve yeniden yorumlanmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Öğretmen, kültürel unsurları pedagojik amaçlar doğrultusunda seçen, dönüştüren ve eğitim ortamına taşıyan bir kültürel aracı olarak değerlendirilebilir. Bu araştırmanın amacı, okul-aile iş birliği bağlamında ailelerdeki kültürel miras unsurlarının eğitim ortamına aktarılmasını ve öğretmenin kültürel aracılık rolünü incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımıyla uygulamalı durum çalışması olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu, bir özel okulda öğrenim gören 68 öğrencinin gönüllü velisi ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle çocukluk oyunları, sözlü anlatılar, gelenekler, deyimler ve gündelik yaşam pratiklerine ilişkin veriler elde edilmiş; bu unsurların öğretmenler tarafından farklı ders alanlarında eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi ve öğrencilerin deneyimleri incelenmiştir. Veriler MAXQDA aracılığıyla tematik analizle çözümlenmiştir. Araştırmanın, kültürel mirasın öğretmen, öğrenci ve aile etkileşimi içinde yeniden anlamlandırılmasını ele alarak öğretmenin kültürel aktarım, aracılık ve pedagojik yeniden bağlamlandırma rollerine ilişkin literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Miras, Aile Sosyolojisi, Eğitim sosyolojisi, Maarif Model.

The transmission of cultural heritage through education: a study on the teacher's role as a cultural mediator

Abstract

Culture Culture is a dynamic social phenomenon that gains continuity through the transmission of values, knowledge, narratives, and everyday life practices across generations. In this process, educational institutions play a significant role-particularly in the preservation, increased visibility, and reinterpretation of intangible cultural heritage. Teachers can be viewed as "cultural mediators" who select and transform cultural elements for pedagogical purposes, subsequently integrating them into the educational environment. The purpose of this study is to examine the transfer of cultural heritage elements from families into the educational setting-within the context of school-family collaboration-and to explore the teacher's role as a cultural mediator. Designed as an applied case study using a qualitative research approach, the study involves 10 teachers and the consenting parents of

[1] Bu araştırma için Nişantaşı Üniversitesi Etik Kurulundan 24.08.2026 tarihli ve 2026/5 sayılı karar ile etik kurul izni ve Millî Eğitim Bakanlığından 21 Eylül 2026 tarihli ve MEB.TT.2026.054113.01 sayılı araştırma izni alınmıştır.

[2] Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye, ibrahimmavi01@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8268-6899

68 students attending a private school. Through semi-structured interviews, data were collected regarding childhood games, oral narratives, traditions, idioms, and daily life practices; the study further investigated how teachers transformed these elements into educational activities across various subjects, as well as the students' experiences with these activities. The data were analyzed thematically using the software MAXQDA. By addressing how cultural heritage is re-signified through the interaction between teachers, students, and families, this research aims to contribute to the existing literature on the roles of teachers in cultural transmission, mediation, and pedagogical recontextualization.recontextualization.

Keywords: Culture, Cultural Heritage, Sociology of Family, Sociology of Education, Education Model.

Giriş

Araştırmanın temel problemi, ailelerde bulunan kültürel birikimin eğitim ortamına nasıl taşınabileceği ve öğretmenlerin bu kültürel materyalleri hangi pedagojik süreçlerle eğitimsel deneyimlere dönüştürebileceğidir. Kültürel miras, sözlü anlatılar, çocukluk oyunları, deyimler, atasözleri, gelenekler ve gündelik yaşam pratikleri gibi toplumsal hafızayı taşıyan unsurları kapsamaktadır. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2018) somut olmayan kültürel mirası kuşaktan kuşağa aktarılan ve toplulukların kimlik ve aidiyet duygularını destekleyen yaşayan bir kültürel birikim olarak ele almaktadır. Bu yaklaşım, kültürel mirasın hem korunması gereken geçmişe ait bir değer hem de eğitim yoluyla yeniden deneyimlenebilen ve anlamlandırılabilen bir toplumsal kaynak olduğunu göstermektedir (Çengelci, 2012).

Kültürel mirasın eğitim ortamına dâhil edilmesi, öğrencilerin kendi toplumsal çevreleriyle ilişki kurmalarına ve kültürel unsurları farklı öğrenme süreçleri içerisinde değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır. Avcı ve Memişoğlu (2016), sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında, kültürel miras konularının öğretim sürecinde önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Çengelci (2012) ise somut olmayan kültürel miras unsurlarının sosyal bilgiler öğretim programındaki yerini inceleyerek sözlü geleneklerin, toplumsal uygulamaların ve ritüellerin eğitim programlarıyla ilişkilendirilebileceğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede kültürel miras eğitimi, kültürel bilgilerin aktarılmasının yanı sıra öğrencilerin bu bilgileri deneyimlemelerini ve günlük yaşamla ilişkilendirmelerini de içermektedir.

Kuşaklararası kültürel aktarımın temel ortamlarından biri olan aile, çocukların gelenekler, oyunlar, sözlü anlatılar ve gündelik yaşam pratikleriyle karşılaştıkları önemli bir toplumsal çevredir. Aile içerisinde edinilen kültürel deneyimlerin okul ortamına taşınması, öğrencilerin yaşam deneyimleriyle öğretim süreçleri arasında bağlantı kurulmasını sağlayabilir. İnanlı ve Türe (2025), kültürel miras eğitiminde aile katılımını öğretmen görüşleri üzerinden inceleyerek ailelerin kültürel birikiminden yararlanılmasının önemine dikkat çekmiştir. Bununla birlikte ailelerin eğitim sürecine katılımı, yalnızca okula gelme veya öğretmenlerle bilgi alışverişinde bulunma biçiminde değerlendirilmemelidir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010), aile katılımının uygulamada çoğunlukla bu tür sınırlı etkinliklerle gerçekleşebildiğini belirtmektedir. Dolayısıyla kültürel mirasın aktarımında ailelerin sahip olduğu bilgi ve deneyimlerin eğitimsel süreçlere doğrudan katkı sunabileceği katılımcı iş birliği biçimlerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Öğretmen, ailelerden elde edilen kültürel materyallerin eğitimsel amaçlarla ilişkilendirilmesinde temel bir rol üstlenmektedir. Öğretmenin görevi kültürel unsurları öğrencilere aktarmak ve bu unsurları derslerin amaçlarına, öğrencilerin gelişim düzeylerine ve öğrenme kazanımlarına uygun biçimde düzenlemektir. Kültürel mirasın öğretim programlarıyla ilişkilendirilmesi (Avcı ve Memişoğlu, 2016; Çengelci, 2012) ve aile katılımının eğitimsel süreçlerde değerlendirilmesi (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; İnanlı ve Türe, 2025), öğretmenin kültürel içerik ile pedagojik amaçlar arasında bağlantı kuran bir aracı olarak ele alınmasını desteklemektedir.

Bu araştırmada kültürel aracılık, ailelerden edinilen kültürel deneyimlerin seçilmesi, pedagojik açıdan düzenlenmesi ve öğrencilerin katılabileceği eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi süreci olarak kavramsallaştırılmıştır. Araştırmanın temel amacı, okul-aile iş birliği bağlamında kültürel mirasın kuşaklararası aktarımını incelemek ve bu süreçte öğretmenin kültürel aracılık rolünü ortaya koymaktır. Nitel araştırma yaklaşımı ve durum çalışması deseniyle yürütülen araştırmanın çalışma grubunu bir özel okulun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin velileri ile bu kademelerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Velilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ailelerde bulunan çocukluk oyunları, gelenekler, sözlü anlatılar, deyimler, atasözleri ve yerel kültürel unsurlara ilişkin veriler toplanmış, veriler MAXQDA programı

aracılığıyla tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda çözümlenmiştir. Veli görüşlerinden elde edilen kültürel materyaller öğretmenler tarafından ders alanları ve öğrencilerin düzeyleri doğrultusunda değerlendirilerek kulüp saatlerinde eğitimsel etkinliklere dönüştürülmüştür. Uygulama sürecinin sonunda öğrenci, veli ve öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilen "Kültürel Miras Günü" aracılığıyla öğrencilerin kültürel deneyimlerini paylaşmaları sağlanmıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın temel sorusu şu şekilde belirlenmiştir: Okul-aile iş birliği içerisinde kültürel mirasın kuşaklararası aktarımında öğretmenin kültürel aracılık rolü nasıl gerçekleşmektedir? Araştırma, kültürel mirasın seçilmesi, pedagojik olarak dönüştürülmesi, öğrenciler tarafından deneyimlenmesi ve yeniden anlamlandırılması süreçlerini bütüncül biçimde ele almaktadır. Böylece çalışma, öğretmenin kültürel içeriği aktaran kişi olmanın ötesinde kültürel birikim ile eğitimsel deneyim arasında bağlantı kuran rolünü ve okul-aile ilişkisinin kültürel ortaklık temelinde geliştirilme olanaklarını incelemektedir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu *Kültürel Mirasın Eğitim Yoluyla Aktarımı: Öğretmenin Kültürel Aracılık Rolü Üzerine Bir Araştırma'*dır. Bu araştırma, ailelerde bulunan kültürel bilgi, deneyim, gelenek, çocuk oyunları, sözlü anlatılar ve yerel kültürel unsurların okul ortamına taşınması ve öğretmenler aracılığıyla eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi sürecini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel hareket noktası, kültürel mirasın yalnızca geçmişten geleceğe aktarılan statik bir bilgi bütünü olmadığı, aile, okul, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim içerisinde yeniden yorumlanan ve yeniden üretilen dinamik bir toplumsal süreç olduğudur. Bu çerçevede araştırmada öğretmen ailede bulunan kültürel birikimi eğitimsel deneyime dönüştüren bir "kültürel aracı" olarak ele alınmıştır. Araştırmanın uygulama boyutunda ailelerden elde edilen kültürel materyaller öğretmenlerle paylaşılmış ve farklı ders alanlarında eğitimsel etkinliklere dönüştürülmüştür. Sürecin sonunda öğrencilerin gerçekleştirdiği çalışmaların ailelerle paylaşılması amacıyla *"Kültürel Miras Günü"* düzenlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, okul-aile iş birliği içerisinde kültürel mirasın kuşaklararası aktarımını incelemek ve bu süreçte öğretmenin kültürel aracılık rolünü ortaya koymaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada ailelerin sahip oldukları kültürel bilgi ve deneyimlerin belirlenmesi, ailelerin kültürel mirasın aktarımına ilişkin deneyimlerinin ortaya konulması, ailelerin kültürel birikimlerinin okul ortamına taşınması, öğretmenlerin ailelerden elde edilen kültürel materyalleri eğitimsel etkinliklere dönüştürme biçimlerinin incelenmesi, öğrencilerin kültürel mirasla etkileşimlerinin gözlemlenmesi, okul-aile iş birliğinin kültürel aktarım bağlamında değerlendirilmesi ve kültürel mirasın okul ortamında yeniden üretilme biçimlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Temel Sorusu

Araştırmanın temel sorusu şu şekildedir: Okul-aile iş birliği içerisinde kültürel mirasın kuşaklararası aktarımında öğretmenin kültürel aracılık rolü nasıl gerçekleşmektedir? Bu temel soruya bağlı olarak araştırmada, velilerin ailelerinde bulunan kültürel miras unsurlarının neler olduğu, kültürel mirasın kuşaklararası aktarımını nasıl deneyimledikleri ve ailelerine ait kültürel unsurların okul ortamında kullanılmasını nasıl değerlendirdikleri incelenecektir. Ayrıca öğretmenlerin ailelerden elde edilen kültürel materyalleri eğitimsel etkinliklere nasıl dönüştürdükleri, farklı ders alanlarının kültürel mirasın aktarımında nasıl kullanılabileceği ve öğretmenin kültürel aracılık rolünün okul-aile ilişkisini nasıl şekillendirdiği ele alınacaktır. Bunun yanı sıra kültürel mirasın okul ortamında öğrenciler tarafından nasıl yeniden yorumlandığı ve yeniden üretildiği ile kültürel mirasın okul ortamında görünür hale gelmesinin kuşaklararası etkileşim açısından ne tür olanaklar oluşturduğu araştırılacaktır.

Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın kuramsal çerçevesi dört temel kavram etrafında oluşturulmuştur: kültürel miras, kuşaklararası aktarım, öğretmenin kültürel aracılık rolü ve okul-aile iş birliği. Kültürel miras gelenekler, sözlü anlatılar, oyunlar, değerler, gündelik yaşam pratikleri, müzikler ve kuşaktan kuşağa aktarılan toplumsal deneyimler çerçevesinde ele alınmaktadır. Aile, kültürel hafızanın önemli aktarım alanlarından biridir. Çocukluk deneyimleri, oyunlar, anlatılar, sözlü ifadeler ve geleneksel pratikler aileler aracılığı ile kuşaklar arasında aktarılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada aile, kültürel bilginin taşıyıcısı ve üreticisi olarak değerlendirilmektedir. Öğretmen, aileden gelen kültürel materyali olduğu gibi aktaran kişi değildir. Bu materyali yaş grubuna, dersin amaçlarına ve eğitim ortamına uygun biçimde yeniden yapılandırmaktadır. Ailedeki kültürel birikim,

öğretmenin kültürel aracılığı, eğitimsel etkinlik, öğrencinin deneyimi, yeniden üretim ile yeni bir ortaya koymaktadır. Araştırmada okul-aile ilişkisi öğrencinin akademik başarısını destekleyen bir mekanizma, kültürel aktarımın gerçekleştiği bir sosyal alan olarak ele alınmaktadır.

Kültürel Aktarımda Eğitim, Aile ve Öğretmenin Aracılık Rolü

Kültür bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve göreneklerini (Smith ve Rilley, 2016, s. 20) ifade etmektedir. Aynı şekilde bireylerin içinde yaşadıkları toplumsal dünyayı anlamlandırmalarını sağlayan değer, norm, bilgi, sembol, davranış ve anlam örüntülerinin bütünü olarak toplumsal yaşamın sürekliliğinde merkezi bir konuma sahiptir (Oğuz, 2011). Kültürün sürekliliği mevcut kültürel unsurların korunmasına, bu unsurların yeni kuşaklar tarafından öğrenilmesine, yorumlanmasına ve yeniden üretilmesine bağlıdır. Bu nedenle kültürün aktarımı, geçmiş ile gelecek arasında kurulan toplumsal bir ilişki olarak ele alınmalıdır. Güvenç'e (1994) göre kültür, toplumsal yaşamın farklı alanlarında üretilen ve bireylerin toplumsallaşma süreçleri içerisinde öğrendikleri anlam ve davranış örüntülerini kapsayan bütüncül bir yapıdır. Bu açıdan eğitim, kültürel birikimin bireylere aktarılmasını sağlayan temel toplumsallaşma kurumlarından biridir. Kültürün kuşaklar arasında aktarılması, geçmişe ait unsurların değişmeden yeni kuşaklara devredilmesi biçiminde anlaşılmamalıdır. Kültürel aktarım aynı zamanda kültürel unsurların yeni toplumsal koşullar içerisinde yeniden anlamlandırılmasını ve yeniden üretilmesini içermektedir. Bu da kültürel mirasın aktarımını sağlamaktadır.

Kültürel miras, "geçmişten miras alınan ve farklı nedenlerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak var olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünü" (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009, s. 3) şeklinde tanımlanmaktadır. Kültürel miras, toplumsal refahın önemli bir parçasıdır (Tweed & Sutherland, 2007, s. 62) ve aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın yakından ilişkili olduğu bir alandır (Rusalić, 2009, s. 20). Bireysel veya toplumsal olarak anlam yüklendiği için korunan, geçmişten aktarılan insan iletişiminin ve davranışlarının izleri ve ifadeleri kültürel miras olarak tanımlanmaktadır (De Troyer et al., 2005, s. 12). Kültürel miras, geçmişte, yakın geçmişte ve günümüzde yaşayan bir halkın varoluşunun yaratıcı ifadesi olarak tanımlanmakta, bir ülke ve o ülke insanlarının başarılarını,

inançlarını ve geleneklerini ifade etmektedir (Aslan ve Ardemagni, 2006, s. 7). Buradan hareketle, kültürel miras, en genel anlamda, geçmiş nesillerin meydana getirdikleri ve kuşaktan kuşağa aktardıkları maddi ve manevi kültürel ürünler olarak tanımlanabilmektedir (Çetin, 2010, s. 183). Bu ürünler kolektif hafızada var olduğu sürece devamlılığı sağlanmaktadır.

Halbwachs'ın (2017) kolektif hafıza yaklaşımı, geçmişin toplumsal grupların içinde ve mevcut toplumsal ilişkiler aracılığıyla hatırlandığına ve yeniden anlamlandırıldığına işaret etmektedir. Dolayısıyla kültürel hafıza, geçmişe ilişkin bilgilerin depolandığı bir alan, toplumsal ilişkiler içerisinde sürekli olarak yeniden kurulan bir anlam dünyasıdır. Bu perspektiften bakıldığında okul, farklı ailelerden ve toplumsal çevrelerden gelen kültürel deneyimlerin karşılaştığı, görünür hale geldiği ve yeniden yorumlandığı önemli bir toplumsal mekân olarak değerlendirilebilir.

Kültürel miras okul aracılığıyla taşınabilmekte, bu kavram dinamik aktarım anlayışını desteklemektedir. UNESCO'nun (2003) *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*'nde kültürel miras, toplulukların ve bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler ve becerilerle ilişkilendirilmekte, bu mirasın kuşaktan kuşağa aktarılırken sürekli olarak yeniden yaratıldığı ve topluluklara kimlik ve devamlılık duygusu sağladığı belirtilmektedir. Ayrıca sözleşmede kültürel mirasın korunması kapsamında özellikle okul içi ve okul dışı eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarım açık biçimde vurgulanmaktadır.

Kültürel miras ile eğitim arasındaki ilişki yalnızca kültürel unsurların öğrencilere tanıtılmasıyla sınırlandırılmamalıdır. Eğitim, kültürel mirasın tanınması, deneyimlenmesi, yorumlanması ve yeniden üretilmesi için bir alan oluşturabilir. Nitekim UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2018) tarafından hazırlanan *Somut Olmayan Kültürel Miras ve Eğitim Raporu'*nda da somut olmayan kültürel mirasın eğitimle ilişkilendirilmesi, kültürün aktarımına yönelik önemli araçlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Raporda özellikle eğitim ortamlarının kültürel mirasın görünürlük kazanması ve kültürel becerilerin yeni kuşaklara aktarılması açısından taşıdığı potansiyele dikkat çekilmektedir. Bu noktada eğitim kurumunun kendisi kadar öğretmenin konumu da önem kazanmaktadır. Öğretmen, bir taraftan eğitim programının amaçları doğrultusunda belirli bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasından sorumluyken diğer taraftan öğrencilerin farklı

toplumsal ve kültürel çevrelerden getirdikleri deneyimlerle eğitim programı arasında bağlantı kurmaktadır. Dolayısıyla öğretmen, kültürel aktarım sürecinde mevcut kültürel içeriği öğrenciye aktaran kültürel unsurları pedagojik açıdan değerlendiren ve eğitimsel bir deneyime dönüştüren bir aktör olarak ele alınabilir.

Bu yaklaşım Bourdieu'nün (2015) kültürel sermaye ve eğitim ilişkisine yönelik değerlendirmeleriyle de ilişkilendirilebilir. Bireyler aile ve toplumsal çevreleri içerisinde farklı bilgi, dil kullanımı, beğeni, davranış biçimleri ve kültürel deneyimler edinmektedir. Bu birikimler eğitim ortamına taşındığında öğrencilerin sahip oldukları kültürel kaynakların eğitimsel süreç içerisindeki görünürlüğü de değişmektedir. Bourdieu ve Passeron'un (2021) eğitim sisteminin kültürel yeniden üretimdeki rolüne ilişkin yaklaşımı ise okulun kültürel aktarım bakımından tarafsız bir alan olarak değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Bu çerçevede hangi kültürel unsurların eğitim ortamında görünür hale geldiği, hangilerinin eğitimsel bilgi olarak kabul edildiği ve öğretmen tarafından nasıl yeniden bağlamlandırıldığı önem kazanmaktadır.

Öğretmenin kültürel aracılık rolü, kültürü aktarma kavramıyla açıklanamayacak kadar karmaşık bir süreçtir. Öğretmen, ailelerden veya öğrencilerden gelen kültürel materyaller arasından eğitimsel açıdan uygun olanları belirlemekte, bunları öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine göre yeniden yapılandırmakta ve dersin amaçlarıyla ilişkilendirmektedir. Böylece ailede bulunan kültürel birikim doğrudan eğitim içeriğine dönüşmemekte, öğretmenin pedagojik değerlendirmesinden geçerek yeni bir eğitimsel bağlama taşınmaktadır. Bu durum, araştırmanın temel kavramsal zincirini "ailedeki kültürel birikim, öğretmenin kültürel aracılığı, eğitimsel etkinlik, öğrenci deneyimi, kültürel yeniden üretim" biçiminde kurmayı mümkün kılmaktadır.

Öğretmenin aracılık rolü, aynı zamanda okul ile aile arasındaki ilişkinin yeniden düşünülmesini gerektirmektedir. Geleneksel okul-aile ilişkisi çoğunlukla öğrencinin akademik gelişiminin desteklenmesi, okul süreçlerine katılım ve eğitimsel sorumlulukların paylaşılması çerçevesinde ele alınmaktadır. Oysa aile, okulun eğitim faaliyetlerini destekleyen bir paydaş olduğu gibi aynı zamanda önemli bir kültürel bilgi ve deneyim kaynağıdır (Ertürk ve Şahin, 2025, s. 184). Aile içerisinde öğrenilen çocuk oyunları, sözlü anlatılar, atasözleri, deyimler, bayram ve kutlama pratikleri, yemek kültürü, müzik, el sanatları ve gündelik yaşam alışkanlıkları, öğrencinin kültürel dünyasının oluşumunda

önemli bir yer tutabilir. Bu unsurların eğitim ortamında görünür kılınması, okulun öğrencilerin yaşantıları ile kurduğu ilişkiyi de dönüştürebilir. Bu yaklaşım, Dewey'nin (2022) eğitim ile yaşam deneyimi arasındaki ilişkiye yaptığı vurgu açısından da önemlidir. Eğitim deneyimi, bireyin yaşam dünyasından kopuk bir bilgi aktarımı değildir. Bireyin deneyimleriyle ilişki kuran ve bu deneyimleri yeni öğrenme süreçlerine dönüştüren bir süreç olarak ele alındığında, aile içerisinde edinilen kültürel deneyimler önemli bir pedagojik kaynak haline gelebilir. Bu noktada öğretmenin görevi, aileden gelen kültürel içeriği materyalleştirerek sınıfa taşımak ve bunu öğrencilerin deneyimleriyle ilişkilendirerek anlamlı öğrenme yaşantılarına dönüştürmektir.

Aile ve kültür arasındaki ilişki açısından Kağıtçıbaşı'nın (2012) kültürel psikoloji yaklaşımı da önem taşımaktadır. Bireyin benlik gelişimi, aile ilişkileri ve toplumsal bağlam birbirinden bağımsız süreçler değildir. Çocuğun içinde bulunduğu aile ve kültürel çevre, onun kendisini ve toplumsal dünyayı anlamlandırma biçimleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrencinin okula getirdiği kültürel deneyimlerin eğitim sürecinin dışında bırakılması yerine, pedagojik olarak değerlendirilmesi öğrencinin yaşam dünyası ile okul arasındaki ilişkinin güçlendirilmesine olanak sağlayabilir. Türkiye'deki güncel eğitim politikaları bakımından da kültür, değer ve eğitim arasındaki ilişki giderek daha görünür hale gelmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitimi geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran bütüncül bir süreç olarak ele almakta, millî ve manevi değerlerin korunması ve geliştirilmesiyle birlikte öğrencilerin eleştirel düşünebilen, sorgulayan, araştıran ve medeniyetin gelişimine katkı sağlayan bireyler olarak yetiştirilmesini hedeflemektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024). Modelin temel yaklaşımında Türkçenin kültür unsurlarının nesilden nesile aktarılmasına aracılık eden temel araçlardan biri olarak tanımlanması da eğitim-kültür aktarımı ilişkisini doğrudan görünür kılmaktadır.

Kültürel aktarımın eğitim içerisinde gerçekleşmesi, kültürel unsurların eleştirel değerlendirmeden geçirilmeden aktarılması anlamına gelmemektedir. Eğitim kurumunun temel işlevlerinden biri, öğrencilerin kendi kültürel çevrelerini tanımalarının yanı sıra farklı kültürel deneyimlerle karşılaşmalarını ve bunlar üzerine düşünmelerini sağlamaktır. Bu nedenle kültürel mirasın eğitimsel kullanımı, bir kültürel unsurun yalnızca "geleneksel" veya "yerel" olması nedeniyle değerli kabul edilmesinden ziyade, onun öğrencilerin öğrenme deneyimleriyle nasıl ilişkilendirildiği ve çağdaş eğitim amaçlarıyla nasıl

bütünleştirildiği üzerinden değerlendirilmelidir. Böyle bir yaklaşım kültürel aktarım ile kültürel eleştiri, süreklilik ile değişim ve yerel deneyim ile evrensel değerler arasındaki ilişkinin birlikte düşünülmesine imkân sağlamaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Araştırma, okul ortamında gerçekleştirilen uygulamalı bir durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın temel veri kaynağını velilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler oluşturmaktadır. Araştırmanın ikinci aşamasında öğretmenlerin ailelerden elde edilen kültürel materyaller eğitimsel etkinliklere dönüştürülerek incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasında öğrencilerin gerçekleştirdiği etkinlikler ve "Kültürel Miras Günü" süreci araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İzmir'de yer alan bir özel okulda öğrenim gören öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise ortaokul kademesinde öğrenim gören 68 öğrenci ile bu öğrencilerin velileri ve okulda çalışan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Veli katılımı gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiş, öğrencilerin ailelerinden kültürel mirasın aktarımına ilişkin bilgi ve deneyimlerin belirlenmesi amacıyla aile üyelerinin sürece katılımı teşvik edilmiştir.

Araştırmanın Uygulanması

Uygulama, okul yönetimi tarafından belirlenen ders dışı zaman dilimlerinde kulüp çalışması kapsamında gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin örgün ders saatlerini etkilememiştir. Araştırma için Milli eğitim bakanlığı izni alınmıştır. Çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde vurgulanan aileyi eğitim sürecinin etkin paydaşlarından biri olarak ele alan yaklaşım ile de örtüşmektedir. Kültürel mirasın okul ve aile arasında karşılıklı etkileşim yoluyla aktarılması, bu çalışmada söz konusu yaklaşımın uygulamadaki bir yansıması olarak değerlendirilmiştir.

Veli Görüşlerinin Okul Temelli Kültürel Miras Etkinliklerine Yansıtılması

Veli görüşmelerinden MAXQDA aracılığıyla elde edilen altı tematik boyut, okul ortamında gerçekleştirilen kültürel miras etkinliklerinin planlanmasında yol gösterici olmuştur. Görüşmelerde öne çıkan geleneksel oyunlar, yöresel kültür, aile belleği, sözlü kültür ve kültürel ifade biçimleri farklı derslerin öğretim süreçlerine uyarlanmıştır. Kültürel miras günü belirlenerek, bir hafta sonu okul bahçesinde gün boyu ve akşam çadır kampta konaklamalı bir şekilde öğrenci ve velilerin katılımıyla bir etkinlik düzenlenmiştir. Bu doğrultuda Beden Eğitimi derslerinde velilerin aktardığı geleneksel çocuk oyunlarına yer verilirken, Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin aile ve yörelerine ilişkin kültürel unsurları tanımalarına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Görsel Sanatlar dersinde kültürel unsurlar görsel ürünlere dönüştürülmüş, Müzik dersinde geleneksel ve yöresel müziklere yönelik çalışmalar yapılmıştır. Türkçe derslerinde ise yöresel hikâyeler, deyimler, özlü sözler ve sözlü kültür unsurları ele alınmıştır, aynı şekilde bu sözler ve deyimler tişört boyama etkinliği ile dil çalışmalarına da katkı sunmuştur. Böylece veli görüşmelerinde belirlenen kültürel miras unsurları, farklı disiplinlerin katkısıyla okul ortamında yeniden işlenmiştir.

Gerçekleştirilen etkinliklerde öğrenciler kültürel mirasın dinleyicisi, aktarıcısı ve uygulayıcısı olarak sürece katılmıştır. Öğrenciler kendi ailelerine ve yörelerine ilişkin kültürel özellikleri sunmuş, yerel yemek, yöresel kıyafet ve halk oyunlarını tanıtmış, arkadaşlarıyla geleneksel sokak oyunlarını birlikte deneyimlemiştir. Farklı branşlarda gerçekleştirilen grup çalışmaları öğrencilerin kültürel unsurları araştırma, paylaşma ve birlikte üretme süreçlerine katılmalarını sağlamıştır. Sürecin bütünleyici aşaması olan Kültürel Miras Gününde velilerin doğrudan katılımıyla yöresel kıyafetler, geçmişte oynanan oyunlar ve ailelerden aktarılan kültürel bilgiler öğrencilerle paylaşılmıştır. Öğrenciler ve veliler geleneksel oyunları birlikte deneyimlemiştir. Böylece veli görüşmeleriyle belirlenen kültürel miras unsurları, ders içi etkinlikler, öğrenci katılımı ve okul-aile etkileşimi aracılığıyla somut bir kültürel aktarım deneyimine dönüştürülmüştür. Bu süreç, kültürel mirasın aile bağlamında tanımlanması, okul ortamında pedagojik olarak yeniden işlenmesi ve öğrencilerin katılımı aracılığıyla görünür hâle gelmesi şeklinde çok aşamalı bir aktarım süreci ortaya koyduğu gibi öğretmenin aracılık rolü sayesinde kültürel miras eğitim ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Eğitimsel Dönüşümü

Velilerden elde edilen veriler doğrudan öğrencilere aktarılmamıştır. Öncelikle araştırma ekibi ve öğretmenler tarafından kültürel materyaller incelenmiş ve eğitimsel açıdan uygun olan materyaller belirlenmiştir. Ardından materyaller ders alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 1. Verilerin Eğitimsel Dönüşümü tablosu

Kültürel materyal	Ders alanı	Eğitimsel uygulama
Geleneksel çocuk oyunları	Beden Eğitimi	Oyunun öğrenilmesi ve oynanması
Aile anlatıları	Türkçe	Hikâye/anlatı çalışması
Atasözleri/deyimler	Türkçe	Dil ve anlam çalışması
Yerel kültür	Sosyal Bilgiler	Kültürel miras çalışması
Geleneksel motifler	Görsel Sanatlar	Motiflerin yeniden yorumlanması
Çocuk şarkıları	Müzik	Şarkıların öğrenilmesi
Yerel gelenekler	Sosyal Bilgiler	Kültürel aktarım etkinliği

Öğretmenlerin Kültürel Aracılık Rolü

Araştırmanın en önemli aşamalarından biri, öğretmenlerin ailelerden elde edilen kültürel materyalleri nasıl değerlendirdiklerinin ve bu materyalleri eğitimsel etkinliklere nasıl dönüştürdüklerinin incelenmesidir. Bu doğrultuda öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, ailelerden elde edilen kültürel materyallerin nasıl değerlendirildiği, hangi materyallerin dersler açısından kullanılabilir bulunduğu ve materyallerin ders etkinliklerine dönüştürülmesinde hangi ölçütlerin esas alındığı ele alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerin geleneksel kültürel unsurları günümüz öğrencilerinin dünyasıyla nasıl ilişkilendirdikleri, öğrencilerin kültürel materyallere yönelik ilgilerini nasıl değerlendirdikleri ve ailelerinden edindikleri kültürel bilgileri birbirleriyle paylaşmalarının nasıl bir etkileşim oluşturduğu incelenmiştir. Görüşmelerde bunun yanı sıra uygulamanın öğretmenlerin kendi rollerine ilişkin düşüncelerinde bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı, kültürel miras etkinliklerinin okul-aile ilişkilerine sağlayabileceği katkılar ve kültürel aktarım sürecinde geleneksel değerlerle güncel ve evrensel değerler arasında nasıl bir denge kurulması gerektiği üzerinde durulmuştur. Son olarak, bu tür uygulamaların eğitim ortamlarında sürdürülebilir hale getirilmesi için yapılabilecek çalışmalar hakkında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın Uygulama Akışı

Araştırmanın uygulama süreci, ailelerde bulunan kültürel miras unsurlarının belirlenmesi, bu unsurların öğretmenler tarafından pedagojik açıdan değerlendirilerek eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi ve öğrencilerin katılımıyla yeniden deneyimlenmesi temelinde beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Süreç, kültürel aktarımın yalnızca ailelerden elde edilen bilgilerin öğrencilere sunulmasıyla sınırlı kalmaması; aile, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim aracılığıyla eğitim ortamında yeniden anlamlandırılması esasına göre yapılandırılmıştır.

Birinci aşama: Hazırlık ve bilgilendirme.** Araştırmanın ilk aşamasında uygulamanın gerçekleştirileceği okul ortamı ve çalışma takvimi belirlenmiş, öğretmenlere araştırmanın amacı, kapsamı ve uygulama süreci hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Velilere ise araştırmanın amacı, ailelerde bulunan kültürel miras unsurlarının eğitim ortamına taşınma biçimi ve araştırma kapsamında kendilerinden beklenen katkılar açıklanmıştır. Katılımcıların gönüllü katılımı esas alınmış, gerekli bilgilendirme ve onam süreçleri tamamlanmıştır. Ayrıca araştırmanın okulun ders dışı zaman dilimlerinde ve kulüp çalışmaları kapsamında yürütülmesi planlanmıştır.

İkinci aşama: Kültürel verilerin belirlenmesi ve sınıflandırılması.** Bu aşamada, ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin ailelerinden kültürel mirasın kuşaklararası aktarımına ilişkin bilgi ve deneyimler elde etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde ailelerin çocukluk dönemlerinde oynadıkları geleneksel oyunlar, aile gelenekleri, geçmişe ilişkin anılar, masallar, hikâyeler, atasözleri, deyimler, gündelik yaşam pratikleri ve yöresel kültürel unsurları ele alınmıştır. Elde edilen veriler, katılımcıların kimlik bilgilerinin korunması amacıyla anonimleştirilmiş ve MAXQDA programına aktarılmıştır. Veriler arasındaki anlam ilişkileri değerlendirilerek alt kodlar oluşturulmuş ve altı ana tema altında sınıflandırılmıştır. Böylece ailelerin kültürel birikimleri, öğretmenlerin eğitimsel etkinlik tasarımında kullanabilecekleri tematik bir içerik bütününe dönüştürülmüştür.

Üçüncü aşama: Öğretmenin kültürel aracılık rolü ve eğitimsel dönüşüm.** Araştırmanın bu aşamasında, veli görüşmelerinden elde edilen temalar ve kültürel materyaller araştırmaya katılan 10 öğretmenle paylaşılmıştır. Öğretmenlerden kendi branşları, ders amaçları ve öğrencilerin gelişim düzeyleri doğrultusunda eğitimsel açıdan kullanılabilir kültürel unsurları belirlemeleri istenmiştir. Bu süreçte kültürel materyallerin doğrudan aktarılması yerine pedagojik açıdan değerlendirilmesi, ders içerikleriyle

ilişkilendirilmesi ve öğrencilerin etkin katılımına olanak sağlayacak uygulamalara dönüştürülmesi esas alınmıştır. Bu doğrultuda geleneksel çocuk oyunları beden eğitimi, aile anlatıları ve sözlü kültür unsurları Türkçe, yerel kültürel unsurlar sosyal bilgiler, geleneksel motifler görsel sanatlar ve yöresel müzikler müzik dersleriyle ilişkilendirilmiştir. Böylece ailelerden elde edilen kültürel birikim, öğretmenlerin pedagojik değerlendirmeleri aracılığıyla disiplinler arası bir etkinlik içeriğine dönüştürülmüştür.

Dördüncü aşama: Öğrenci deneyimi ve kültürel aktarım.** Öğretmenler tarafından hazırlanan etkinlikler, okul yönetiminin belirlediği ders dışı zaman dilimlerinde kulüp çalışmaları kapsamında öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin kültürel materyallerle yalnızca bilgi düzeyinde karşılaşmaları değil, bunları uygulayarak, araştırarak ve arkadaşlarıyla paylaşarak deneyimlemeleri hedeflenmiştir. Beden eğitimi çalışmalarında geleneksel çocuk oyunları uygulanmış; Türkçe etkinliklerinde aile anlatıları, deyimler ve özlü sözler ele alınmış; sosyal bilgiler çalışmalarında öğrencilerin aile ve yörelerine ilişkin kültürel özellikler incelenmiş; görsel sanatlar ve müzik etkinliklerinde ise kültürel unsurlar farklı ifade biçimleri aracılığıyla yeniden işlenmiştir. Öğrenciler ayrıca kendi ailelerinden ve yörelerinden edindikleri kültürel bilgileri arkadaşlarıyla paylaşarak kültürel aktarım sürecinin etkin katılımcıları hâline gelmiştir.

Beşinci aşama: Kültürel Miras Günü ve uygulamanın değerlendirilmesi.** Uygulama sürecinin bütünleyici aşamasında, öğrenci, veli ve öğretmenlerin katılımıyla okul bahçesinde bir Kültürel Miras Günü etkinliği gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında öğrenciler ailelerinden ve yörelerinden edindikleri kültürel bilgileri, geleneksel oyunları, yöresel yemekleri, kıyafetleri ve halk oyunlarını tanıtmış; veliler de kendi kültürel deneyimlerini öğrencilerle paylaşarak sürece doğrudan katkı sağlamıştır. Geleneksel oyunların öğrenciler ve veliler tarafından birlikte deneyimlenmesi, kuşaklararası kültürel etkileşimin uygulamalı biçimde gerçekleşmesine olanak tanımıştır. Bu aşamada uygulama süreci, öğretmen görüşleri, etkinliklerde ortaya çıkan öğrenci katılımı, gözlemlenen etkileşimler ve veli geri bildirimleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Böylece araştırmanın başlangıcında ailelerden elde edilen kültürel materyallerin öğretmenler tarafından pedagojik olarak yeniden düzenlenmesi ve öğrencilerin katılımıyla okul ortamında görünür hâle gelmesi süreci tamamlanmıştır.

Bu beş aşamalı uygulama akışı, araştırmanın temel kavramsal yaklaşımını oluşturan ailedeki kültürel birikim, öğretmenin kültürel aracılığı, eğitimsel etkinlik, öğrenci deneyimi ve kültürel yeniden üretim arasındaki ilişkiyi uygulama düzeyinde izlenebilir hâle getirmiştir. Araştırmanın uygulama aşamaları ve her aşamada gerçekleştirilen temel işlemler Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın uygulama akışı tablosu

Aşama	Süreç	Temel İşlemler / Çıktılar
1. Hazırlık ve Bilgilendirme	Öğretmen ve velilerin bilgilendirilmesi	Öğretmenlerin bilgilendirilmesi; velilere araştırmanın amacı ve sürecinin açıklanması; gönüllü katılım ve onamların alınması
2. Kültürel Verilerin Belirlenmesi	Veli görüşmeleri ve veri toplama	Velilerle görüşmeler; çocuk oyunları, anlatılar, gelenekler, sözlü kültür ve yerel kültürel unsurların belirlenmesi; verilerin anonimleştirilmesi ve tematik olarak sınıflandırılması
3. Öğretmenin Kültürel Aracılık Rolü	Kültürel materyallerin eğitimsel dönüşümü	Kültürel materyallerin öğretmenlerle paylaşılması; öğretmenlerin kendi dersleri açısından uygun materyalleri belirlemesi; eğitimsel etkinliklerin tasarlanması
4. Öğrenci Deneyimi ve Kültürel Aktarım	Kültürel materyallerin öğrenciler tarafından deneyimlenmesi	Öğrencilerin etkinliklere katılması; kültürel materyalleri öğrenmesi ve yeniden yorumlaması; öğrendikleri kültürel unsurları arkadaşlarıyla paylaşması
5. Kültürel Miras Günü ve Değerlendirme	Ailelerin sürece doğrudan katılımı ve değerlendirme	Veliler ve mümkünse aile büyüklerinin okula davet edilmesi; öğrencilerin oyun, hikâye ve kültürel unsurları sunması; ailelerin aktarım sürecine katılması; öğretmen görüşmeleri, öğrenci deneyimleri ve veli geri bildirimlerinin alınması; kazanımların raporlanması

Veri Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla velilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Velilerden elde edilen geri bildirimler, alt kodlar altında

sınıflandırılarak altı ana tema çerçevesinde analiz edilmiştir. Verilerin analizinde MAXQDA programı kullanılmıştır. Tema ve alt kodlar doğrultusunda elde edilen bulgular değerlendirilerek içerikler oluşturulmuş ve öğretmenlerin derslerde kullanabilmeleri amacıyla kendileriyle paylaşılmıştır. İçeriklerin paylaşılmasının ardından Kültürel Miras Günü kapsamında etkinlikler düzenlenmiş ve bu süreç gözlem yoluyla değerlendirilmiştir.

Etik Hususlar

Araştırma sürecinde etik ilkeler doğrultusunda katılımcıların gönüllülüğü, gizliliği ve kişisel haklarının korunmasına özen gösterilmiştir. Araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, katılımcıların herhangi bir gerekçe göstermeksizin istedikleri zaman araştırmadan ayrılabilecekleri kendilerine bildirilmiştir. Katılımcıların kimlik bilgilerinin korunması amacıyla ad ve soyad bilgileri araştırma verilerinde kullanılmamış; veliler V1, V2, V3... ve öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde kodlanmıştır. Böylece velilerden elde edilen kültürel anlatıların belirli ailelerle ilişkilendirilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Özellikle Kültürel Miras Günü kapsamında öğrencilerin toplu etkinliklerine ilişkin fotoğraf ve video kayıtlarının alınması için gerekli veli onamları sağlanmıştır. Çocuk katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesinde veli veya vasilerin bilgilendirilmiş onamı esas alınmış, çocukların yaşlarına uygun biçimde rızalarının alınmasına yönelik prosedürler gözetilmiştir. Ayrıca velilerden elde edilen geri bildirimler doğrultusunda kulüp seçim formları hazırlanmış ve kulüp etkinlikleri planlanmıştır. Kültürel hassasiyetlerin korunması kapsamında katılımcıların kültürel, ailevi veya kişisel açıdan hassas bilgileri paylaşmaları zorunlu tutulmamış, katılımcılara paylaşmak istemedikleri kültürel anlatıları açıklamama hakkı tanınmıştır.

Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, araştırma sürecinin sistematik biçimde yürütülmesi, elde edilen verilerin araştırmanın amacıyla tutarlı şekilde analiz edilmesi ve ulaşılan sonuçların katılımcı deneyimlerini mümkün olduğunca doğru yansıtmasıyla ilişkilidir. Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliğin desteklenmesi amacıyla veri toplama, analiz ve uygulama süreçlerinde tutarlılık, veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, araştırma sürecinin izlenebilirliği ve katılımcı ifadelerinin doğrudan sunulması ilkeleri dikkate alınmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığını desteklemek amacıyla farklı katılımcı gruplarından ve araştırma sürecinin farklı aşamalarından elde edilen veriler birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda velilerden yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilen kültürel miras anlatıları, öğretmenlerin kültürel materyalleri eğitimsel etkinliklere dönüştürme süreçlerine ilişkin görüşleri ve uygulama sırasında gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin gözlemler bir arada ele alınmıştır. Ayrıca Kültürel Miras Günü kapsamında öğrencilerin ve velilerin doğrudan katılımıyla ortaya çıkan kültürel paylaşım deneyimleri de uygulama sürecinin değerlendirilmesinde dikkate alınmıştır. Böylece kültürel mirasın aile ortamında tanımlanması, öğretmenler tarafından pedagojik olarak yeniden düzenlenmesi ve öğrenciler tarafından deneyimlenmesi farklı veri kaynakları ve uygulama aşamaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Verilerin analizinde sistematik bir yaklaşım benimsenmiştir. Veli görüşmelerinden elde edilen veriler MAXQDA programına aktarılmış, katılımcı ifadeleri arasındaki anlam ilişkileri doğrultusunda alt kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar altı ana tema altında sınıflandırılmıştır. Analiz sürecinde temaların araştırmanın temel sorusu ve alt araştırma sorularıyla ilişkisi gözetilmiş, katılımcıların benzerlik gösteren görüşlerinin yanı sıra farklılaşan ve birbirinden ayrılan değerlendirmeleri de dikkate alınmıştır. Bu yaklaşım, bulguların yalnızca belirli görüşler üzerinden oluşturulmasını önlemeyi ve katılımcı deneyimlerindeki çeşitliliği korumayı amaçlamıştır.

Araştırmanın aktarılabilirliğini desteklemek amacıyla çalışma grubunun özellikleri, araştırmanın gerçekleştirildiği eğitim ortamı, uygulamanın aşamaları, kullanılan veri toplama araçları ve kültürel materyallerin eğitimsel etkinliklere dönüştürülme biçimleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Özellikle farklı ders alanlarında gerçekleştirilen etkinliklerin ve Kültürel Miras Günü uygulamasının tanımlanması, araştırmanın hangi bağlamda ve hangi koşullar altında yürütüldüğünün anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte araştırmanın tek bir özel okulda yürütülen durum çalışması olması nedeniyle bulguların farklı eğitim ortamlarına doğrudan genellenmesi yerine, benzer bağlamlarda değerlendirilebilecek analitik bir çerçeve sunduğu kabul edilmiştir.

Araştırmanın tutarlılığını ve teyit edilebilirliğini desteklemek amacıyla veri toplama ve analiz sürecinde araştırmanın temel amacıyla uyumlu bir yaklaşım izlenmiş, katılımcı ifadeleri bulgular bölümünde doğrudan alıntılarla sunulmuş ve alıntıların hangi katılımcıya ait olduğunu göstermek üzere kodlama sistemi kullanılmıştır. Veliler V1, V2, V3;

öğretmenler ise Ö1, Ö2, Ö3 biçiminde kodlanmıştır. Böylece araştırma sonuçlarının katılımcı anlatılarıyla ilişkisinin görünür kılınması ve yorumların veri temelli olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın farklı aşamalarında elde edilen verilerin birbiriyle ilişkili biçimde ele alınması da bulguların araştırmanın uygulama süreciyle tutarlılığının değerlendirilmesine katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak araştırmanın geçerlik ve güvenirliği, veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, analiz sürecinin sistematik biçimde yürütülmesi, araştırma bağlamının ve uygulama aşamalarının ayrıntılı açıklanması ve katılımcı ifadelerinin doğrudan alıntılarla desteklenmesi yoluyla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın bulguları, yalnızca katılımcıların kültürel mirasa ilişkin değerlendirmeleri üzerinden değil, ailelerden elde edilen kültürel birikimin eğitim ortamına taşınması ve öğretmenlerin kültürel aracılık uygulamalarıyla birlikte ele alınmıştır.

Bulgular

Velilerin ailelerinde bulunan kültürel bilgi, deneyim ve pratiklerin kuşaklararası aktarımına, kültürel mirasın günümüzdeki durumuna ve bu birikimin okul ortamına taşınmasına ilişkin görüşleri tematik analiz yaklaşımıyla ele alınmıştır. Katılımcı yanıtları, araştırma kapsamında oluşturulan altı ana tema doğrultusunda değerlendirilmiştir: (1) Çocukluk Oyunları ve Kültürel Aktarım, (2) Aile Gelenekleri ve Kültürel Miras, (3) Sözlü Kültür ve Aile Belleği, (4) Gündelik Yaşam ve Yerel Kimlik, (5) Okul-Aile İş Birliği ve Kültürel Aracılık, (6) Kültürel Katılım ve Aktarım İsteği. Analiz sürecinde katılımcıların doğrudan ifadeleri temel alınmış, benzerlikler, farklılaşmalar ve kültürel aktarımın sürekliliği açısından öne çıkan örüntüler birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Tema ve kod tablosu

	Temalar	Alt Kodlar
.	Çocukluk Oyunları ve Kültürel Aktarım	Geleneksel oyunlar
		Oyunun öğrenilme kaynağı
		Oyun kuralları
		Kuşaklararası oyun aktarımı
		Geçmiş-günümüz oyun farklılıkları
		Yeniden öğrenme isteği
.	Aile Gelenekleri ve Kültürel Miras	Aile gelenekleri
		Aile büyüklerinin rolü
		Kültürel öğrenme
		Geleneklerin devamlılığı
		Çocuğa değer aktarımı
		Geleneklerde değişim
.	Sözlü Kültür ve Aile Belleği	Hikâye ve anılar
		Masal ve efsaneler
		Atasözleri ve deyimler
		Aileye özgü ifadeler
		Sözlü kültürün önemi
		Aile belleği
.	Gündelik Yaşam ve Yerel Kimlik	Gündelik yaşam pratikleri
		Azalan kültürel uygulamalar
		Kültürel değişim
		Kültürel süreklilik
		Yöresel unsurlar
		Yemek ve müzik

	El sanatları ve törenler
	Yerel aidiyet
. Okul-Aile İş Birliği ve Kültürel Aracılık	Aile kültürünün eğitime taşınması
	Öğretmenin aracılık rolü
	Öğrenci kültürel paylaşımı
	Aile katılımı
	Okul-aile ilişkisi
	Etkinlik önerileri
	Sınıfta kültürel görünürlük
. Kültürel Katılım ve Aktarım İsteği	Mirası koruma isteği
	Kültürel paylaşım tutumu
	Öğretmenle paylaşım
	Etkinliğe katılma isteği
	Kültürel Miras Günü
	Oyun-hikâye-şarkı aktarımı
	Gelecek kuşaklara aktarım

Çocukluk Oyunları ve Kültürel Aktarım

Velilerin çocukluk döneminde oynadıkları oyunlara ilişkin anlatıları, akran ilişkilerinin kurulması, fiziksel hareketlilik, paylaşma, dayanışma ve toplumsallaşma süreçleriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bu durum geleneksel çocuk oyunlarının yalnızca boş zaman etkinlikleri olmadığını göstermektedir. Katılımcıların saklambaç, körebe, yakar top, dokuz kiremit, misket, beştaş, seksek, ip atlama ve çelik çomak gibi oyunları hatırlamaları, çocukluk deneyimlerinin önemli bir bölümünün açık alanlarda ve akran grupları içerisinde şekillendiğine işaret etmektedir.

Bu oyunların öğrenilme kaynakları arasında mahalle arkadaşları, kendilerinden büyük çocuklar, kardeşler ve aile büyükleri öne çıkmaktadır. Örneğin bir veli, çocukluk oyunlarını *"arkadaşlarımızdan mahallemizdeki büyük çocuklardan"* (V5) öğrendiklerini belirtirken başka bir katılımcı oyunların *"aile büyüklerimizden, arkadaşlarımızdan"* (V3) öğrenildiğini ifade etmiştir. Bu ifadeler, kültürel aktarımın yalnızca ebeveynlerden çocuklara doğru gerçekleşmediğini, akran grupları ve mahalle çevresinin de bu süreçte etkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla geleneksel oyunlar, gündelik yaşam içerisinde deneyimlenerek öğrenilen ve toplumsal ilişkiler aracılığıyla sürdürülen kültürel pratikler olarak değerlendirilebilir.

Şekil 1: Çocuk Oyunları ve Kültürel Aktarım kelime bulutu

Oyunların günümüzdeki durumu ele alındığında, velilerin önemli bir bölümünün geleneksel oyunların daha az oynandığını düşündüğü görülmektedir. Katılımcılar bu değişimi özellikle dijital teknolojilerin yaygınlaşması, çocukların kapalı alanlarda daha fazla zaman geçirmesi ve akran gruplarının gündelik yaşamındaki dönüşümle ilişkilendirmiştir. Bir veli, geçmiş ile günümüz arasındaki farkı şu şekilde ifade etmiştir: *"Bizim çocukluğumuzda oyunlar daha çok açık havada arkadaşlarla ve hareketli olarak oynanırdı. Günümüzde ise bilgisayar, tablet ve telefon oyunları daha fazla tercih ediliyor"* (V5). Benzer biçimde başka bir katılımcı, *"Bizim zamanımızda telefon tablet oyunları yoktu. Dışarıda arkadaşlarımızla hayal ürünlerimizle oyunlar oynardık"* (V11) ifadesiyle geleneksel oyunların hayal gücü ve yüz yüze etkileşimle ilişkisine dikkat çekmiştir.

Bu değerlendirmeler, oyun kültüründeki değişimin yalnızca kullanılan araçların farklılaşmasıyla açıklanmadığını göstermektedir. Velilerin anlatılarında açık havada oynama, birlikte hareket etme, kuralları müzakere etme ve ortak bir oyun dünyası oluşturma gibi deneyimler, geçmiş çocukluğun ayırt edici özellikleri olarak öne çıkmaktadır. Günümüzdeki dijital oyunlara yönelik eleştiriler de büyük ölçüde bu deneyimlerin azalması üzerinden kurulmaktadır. Nitekim bir katılımcı, *"günümüz çocuklarının daha bireysel oyunlara yöneldiğini ve akranlarıyla daha az görüştüğünü"* (V12) belirtmiştir. Bu bakımdan geleneksel oyunların azalması, velilerin algısında bir eğlence biçiminin kaybolmasının yanı sıra çocukların toplumsal etkileşim deneyimlerinin dönüşmesi anlamına da gelmektedir.

Velilerin geleneksel oyunlara ilişkin değerlendirmeleri yalnızca kayıp ve azalma anlatılarından oluşmamaktadır. Katılımcılar bu oyunların çocukların gelişimine sağlayabileceği katkıları da vurgulamaktadır. Bir veli, geleneksel oyunların çocukların *"arkadaşı kurmasına, hareket etmesine, paylaşmayı ve takım ruhunu öğrenmesine"* (V3) katkı sağlayacağını belirtmiştir. Başka bir katılımcı ise *"bu oyunların çocukların arkadaşlarıyla iletişim kurmasına, paylaşmasına ve birlikte eğlenmesine olanak tanıdığını" (V5)* ifade etmiştir. Bu anlatılar, geleneksel oyunların sosyal beceriler, bedensel hareketlilik ve grup içerisinde birlikte hareket etme bakımından önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Velilerin kendi çocuklarına bu oyunları öğretme konusundaki yaklaşımları genel olarak olumlu olmakla birlikte, aktarımın önünde bazı koşullar bulunduğu da anlaşılmaktadır. Özellikle çocukların güvenli ortamlarda oynayabilmesi ve oyunlara katılabilecek akran gruplarının bulunması, geleneksel oyunların yeniden canlandırılması açısından önemli görülmektedir. Bir veli, kendi çocukluğundaki oyunları aktarmaya çalıştığını ancak *"oyun oynaması istesek bile önce güvenli bir ortam olması gerekiyor"* (V1) diyerek çevresel koşulların önemini vurgulamıştır. Başka bir katılımcı ise *"geleneksel oyunların sürdürülebilmesi için oyun gruplarına ihtiyaç duyulduğunu"* (V9) belirtmiştir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, geleneksel oyunların kuşaklararası aktarımının yalnızca velilerin isteğine bağlı olmadığı, fiziksel çevre, güvenlik, akran ilişkileri ve çocukların gündelik yaşam alışkanlıkları gibi koşullardan etkilendiği görülmektedir. Veliler geçmişteki oyunları çocuklarına aktarmaya istekli olmakla birlikte, bu aktarımın gerçekleşebilmesi için uygun sosyal ve mekânsal ortamların oluşturulmasını da gerekli görmektedir. Bu nedenle okul, geleneksel oyunların tanıtılması, deneyimlenmesi ve farklı kuşaklar arasında paylaşılması açısından işlevsel bir kültürel aktarım alanı olarak değerlendirilebilir.

Aile Gelenekleri ve Kültürel Miras

Velilerin aile geleneklerine ilişkin yanıtları, kültürel mirasın önemli ölçüde aile büyükleri aracılığıyla öğrenildiğini ve gündelik yaşam içerisinde sürdürüldüğünü göstermektedir. Bayram ziyaretleri, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, misafir ağırlama, ailece yemek yeme, düğünler, kına geceleri, asker uğurlamaları, akraba ziyaretleri ve zor zamanlarda dayanışma, katılımcıların aktardığı başlıca kültürel pratikler arasındadır.

Aile geleneklerinin öğrenilme kaynakları sorulduğunda, anne, baba, büyükanne, büyükbaba ve diğer aile büyüklerinin öne çıktığı görülmektedir. Bir katılımcı, *"gelenekleri anne, baba ve aile büyüklerimizden öğrendik"* (V5) diye belirtmiştir. Başka bir veli, *"Anne, baba, dede ve nenemizden öğrendik"* (V7) ifadesini kullanmıştır. Bu anlatılar, aileyi kültürel bilginin ilk öğrenildiği ve kuşaklar arasında aktarıldığı temel toplumsal çevrelerden biri olarak öne çıkarmaktadır.

Şekil 2: Aile Gelenekleri ve Kültürel Miras kelime bulutu

Katılımcıların aktardığı gelenekler incelendiğinde, kültürel mirasın yalnızca belirli günlerde gerçekleştirilen törenlerden oluşmadığı anlaşılmaktadır. Ailece yemek yemek, ev içindeki sorumlulukları paylaşmak, komşulara ikramda bulunmak ve aile büyüklerini ziyaret etmek gibi gündelik pratikler de kültürel aktarımın bir parçası olarak

değerlendirilmektedir. Örneğin bir veli, aile içerisinde sürdürülen uygulamaları *"sofraya beraber oturmak, evde ne varsa herkesin tabağını paylaşmak, çocukların sorumluluk almasını sağlamak özellikle kişisel temizlik konusunda önemli"* (V10) sözleriyle açıklamıştır. Başka bir katılımcı ise *"akşam yemeklerini birlikte yemeyi, herkes sofraya oturduktan sonra yemeğe başlamayı ve yemek sonrasında tabakları toplamayı sorumluluk ve saygıyla"* (V6) ilişkilendirmiştir.

Bu ifadeler, aile içinde kültürel aktarımın yalnızca geleneksel uygulamaların tekrarlanmasıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda belirli davranış kalıplarının ve ahlaki ilkelerin öğrenilmesini de kapsadığını göstermektedir. Saygı, sevgi, dürüstlük, merhamet, yardımlaşma, paylaşma ve sorumluluk, velilerin çocuklarına kazandırmaya çalıştıklarını belirttikleri değerler arasında öne çıkmaktadır. Bir veli, çocuklarına *"saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma, aile bağlarına önem verme ve büyüklerini ziyaret etme gibi değerleri aktarmaya çalışıyoruz"* (V3) demiştir. Başka bir katılımcı ise *"çocuklarına saygılı, merhametli, dürüst ve hatır bilen bir kişilik kazandırmayı önemsediğini"* (V9) belirtmiştir.

Kültürel mirasın devamlılığı konusunda ise katılımcıların değerlendirmeleri bütünüyle aynı değildir. Bazı veliler geleneklerin ailelerinde büyük ölçüde sürdüğünü ve çocuklarına aktarılmaya devam edildiğini belirtirken, bazıları geleneklerin azaldığını veya eski önemini kaybettiğini düşünmektedir. Örneğin bir katılımcı, geleneklerin devam ettiğini ancak *"azalma ve önem derecesinin düştüğünü gözlemliyorum"* (V7) ifadesiyle değişime dikkat çekmiştir. Başka bir veli ise *"geleneklerin çok az sürdüğünü" (*V2) belirtmiştir. Buna karşılık bir katılımcı, *"kendi yörelerinde geleneklerin hâlen devam ettiğini"* (V1) ifade etmiştir

Bu farklılıklar, kültürel mirasın tek biçimli ve değişmeden sürdürülen bir yapı olmadığını göstermektedir. Geleneklerin devamlılığı, ailelerin yaşadığı çevre, kuşaklararası ilişkilerin niteliği ve gündelik yaşam koşullarıyla bağlantılı olarak farklılaşabilmektedir. Bununla birlikte, geleneklerin azaldığını düşünen veliler dahi saygı, sevgi, yardımlaşma ve aile bağları gibi değerlerin çocuklara aktarılmasını önemsemektedir. Dolayısıyla kültürel aktarımın bazı somut uygulamalar bakımından zayıflaması, kültürel mirasın bütünüyle önemini yitirdiği anlamına gelmemektedir.

Kültürel mirasın devamlılığı açısından aile içindeki birliktelik ve dayanışma da önemli bir yer tutmaktadır. Bir veli, *"aile geleneklerini düğünlerde ve iyi ya da kötü günlerde birbirine verilen maddi ve manevi destek"* (V1) üzerinden açıklamıştır. Başka bir katılımcı ise "*kış aylarında Yozgat'a özgü arabaşı geleneğini aktararak aile ve akrabaların belirli bir yemek etrafında bir araya gelmesini*" (V2) anlatmıştır. Bu örnekler, kültürel mirasın toplumsal dayanışmayı destekleyen ve aile üyeleri arasındaki ilişkileri pekiştiren bir işlev üstlenebildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak aile gelenekleri, velilerin anlatılarında geçmişle bugün arasında bağ kuran, değerlerin öğrenilmesini sağlayan ve toplumsal aidiyeti güçlendiren pratikler olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bu pratiklerin sürdürülebilmesi, geçmişten devralınmış olmalarına, aileler tarafından gündelik yaşam içerisinde yeniden uygulanmalarına ve çocuklara aktarılmalarına bağlıdır.

Sözlü Kültür ve Aile Belleği

Sözlü kültür ve aile belleğine ilişkin bulgular, aile büyüklerinden dinlenen hikâyelerin, geçmişe ilişkin anıların, masalların, atasözlerinin ve gündelik dilde kullanılan

özel ifadelerin kültürel aktarımda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Katılımcıların yanıtları, sözlü kültürün geçmişte yaşanan olayları aktarmanın yanı sıra çocukların aile geçmişini tanımaları ve belirli değerleri öğrenmeleri açısından da anlam taşıdığını ortaya koymaktadır.

Bazı veliler, aile büyüklerinin çocukluk ve gençlik dönemlerine ilişkin anılarını çocuklarla paylaştıklarını belirtmiştir. Bir katılımcı, *"aile büyüklerinin geçmişte yaşadıkları olayların anlatıldığını, özellikle eski bayramlar, komşuluk ilişkileri ve memlekette geçirilen zamanların bu anlatılarda yer aldığını"* (V3) ifade etmiştir. Başka bir veli, *"büyüklerinin anlattığı yaşanmış olayların geçmişteki zorlukları ve bu dönemlerde kurulan ilişkileri anlamasına katkıda bulunduğunu"* (V10) belirtmiştir. Bu anlatılar, aile belleğinin geçmiş deneyimleri sonraki kuşaklara taşıyan bir aktarım alanı olduğunu göstermektedir.

Şekil 3: Sözlü Kültür ve Aile Belleği kelime bulutu

Sözlü kültürün aktarımında atasözleri ve deyimler de dikkat çekmektedir. Katılımcılar, gündelik konuşmalarda kullanılan ifadelerin aile içinde öğrenildiğini ve çocuklara aktarıldığını belirtmiştir. Örneğin bir veli, *"Ağaç yaş iken eğilir"* (V6) atasözünü aktarmıştır. *"Düğün el ile, harman yel ile olur"* (V1), *"karınca kararınca, yarın Hakk'ın divanına varınca, Süleyman'dan hakkını alır karınca"* (V5). Başka bir katılımcı, *"Birlikten kuvvet doğar, su küçüğün, söz büyüğün"* (V3) ifadelerini paylaşmıştır. Bu örnekler, sözlü kültür ürünlerinin kısa ve akılda kalıcı ifadeler aracılığıyla toplumsal değerleri ve davranış beklentilerini aktarmada kullanılabildiğini göstermektedir.

Bazı katılımcıların paylaştığı sözler, belirli ailelere veya yörelere özgü dilsel ifadeleri de içermektedir. Örneğin bir veli, aile içerisinde kullanılan *"aferine sıçrama"* (V10) ifadesini açıklayarak bunun aşırıya kaçmama veya çılgınlık yapmama anlamında kullanıldığını belirtmiştir. Başka bir katılımcı, aile ve yöre çevresinde kullanılan çeşitli yerel ifadeleri paylaşmıştır. *"Kayalarda keler var, ellerde neler var (Denizli)*" (V2), *"Çorumluyuz birbirimizden sorumluyuz"* (V2). Bu tür örnekler, kültürel belleğin yazılı veya yaygın kabul görmüş anlatılardan, gündelik konuşma içerisinde sürdürülen yerel dil kullanımlarından da beslendiğini göstermektedir.

Sözlü kültürün çocuklar açısından önemine ilişkin değerlendirmelerde ise aile geçmişini tanıma, aidiyet geliştirme, hayal gücünü destekleme ve değerleri öğrenme temaları öne çıkmaktadır. Bir veli, sözlü anlatıların çocukların "aile geçmişini, kültürünü ve değerlerini benimsemesine" (V3) katkı sağladığını ifade etmiştir. Başka bir katılımcı,

“bu anlatıların çocuklarda büyüklere saygı ve aileye bağlılık oluşturduğunu” (V12) belirtmiştir. Bu değerlendirmeler, sözlü kültürün yalnızca geçmişe ilişkin bilgi sunmadığını, çocukların aileleriyle ve içinde yetiştikleri kültürel çevreyle ilişki kurmalarına da katkıda bulunabildiğini göstermektedir.

Sözlü kültürün aktarımında kişisel hafıza ve geçmişe yönelik duygusal bağ da önemlidir. Bir katılımcı, büyükanne ve büyükbabasından dinlediği masal, anı ve efsanelere ilişkin olarak *“Keşke onlar hayattayken hepsini bir deftere not alarak geleceğe taşıyabilseydim”* (V5) ifadesini kullanmıştır. Bu anlatı, kültürel belleğin aktarılmasına yönelik isteğin yanı sıra, sözlü olarak aktarılan bilgilerin kaydedilmediğinde kaybolabileceğine ilişkin bir farkındalığı da ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, tüm velilerin ailelerinde kuşaklararası aktarılabilecek hikâye veya anlatılar bulunduğunu belirtmediği görülmektedir. Bazı katılımcılar ilgili soruları yanıtsız bırakmış veya böyle bir anlatı bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durum, sözlü kültürel birikimin aileler arasında aynı yoğunlukta bulunmadığını göstermektedir.

Genel olarak bulgular, sözlü kültürün aile geçmişini aktarma, kültürel aidiyet oluşturma ve değerlerin kuşaklar arasında paylaşılmasını sağlama bakımından önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu çerçevede sözlü anlatılar, atasözleri ve yerel ifadeler, okul ortamında kültürel çeşitliliğin görünür kılınmasına katkıda bulunabilecek kaynaklar olarak değerlendirilebilir.

Gündelik Yaşam ve Yerel Kimlik

Velilerin gündelik yaşam pratiklerine ilişkin anlatıları, kültürel değişimin özellikle aile ziyaretleri, komşuluk ilişkileri, bayramlaşma, sokak yaşamı, ortak yemekler ve yöresel uygulamalar üzerinden deneyimlendiğini göstermektedir. Katılımcılar, geçmişte daha sık gerçekleştirilen bazı gündelik pratiklerin günümüzde azaldığını veya biçim değiştirdiğini düşünmektedir. Bu değerlendirmeler, gündelik yaşamın sıradan ilişkileri ve alışkanlıkları içerisinde sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır.

Gündelik yaşamda değiştiği belirtilen başlıca pratiklerden biri, aile ve akraba ziyaretleridir. Bir katılımcı, *“eski bayram ziyaretleri ve bayramlaşma yerini mesajlaşmaya bıraktı”* (V5) diyerek iletişim biçimindeki dönüşüme dikkat çekmiştir. Başka bir veli, akrabalarla daha az bir araya gelindiğini, komşuluk ilişkilerinin azaldığını ve aile bireylerinin geçmişe kıyasla daha seyrek görüştüğünü (V10) belirtmiştir. Benzer biçimde bir katılımcı, *“bayram ziyaretlerinin bitti denecek kadar azaldığını ve insanların bu günleri tatil fırsatı olarak değerlendirdiğini”* (V6) ifade etmiştir.

Şekil 4: Gündelik Yaşam ve Yerel Kimlik kelime bulutu

Bu anlatılar, kültürel pratiklerdeki değişimin yalnızca geleneklerin unutulmasıyla açıklanamayacağını göstermektedir. Yüz yüze ziyaretlerin yerini dijital iletişim biçimlerinin

alması, aile ve komşuluk ilişkilerinin sürdürülme biçimlerini dönüştürmektedir. Burada önemli olan, iletişimin bütünüyle ortadan kalkmasından ziyade, geçmişte fiziksel birliktelik ve doğrudan etkileşim aracılığıyla gerçekleştirilen pratiklerin farklı araçlar üzerinden sürdürülmesidir. Bununla birlikte veliler, bu dönüşümün yüz yüze ilişkilerin sıklığını ve bazı geleneklerin toplumsal görünürlüğünü azalttığını düşünmektedir.

Kültürel değişim anlatılarında mahalle yaşamı da önemli bir yer tutmaktadır. Katılımcılar, çocukların sokakta oynama, komşularla karşılaşma, küçük gündelik sorumluluklar üstlenme ve aile dışındaki kişilerle ilişki kurma olanaklarının azaldığını belirtmiştir. Bir veli, "çocukluk döneminde eve bir şey gerektiğinde bakkala gitmenin gündelik yaşamın bir parçası olduğunu, günümüzde ise mahalle kültürünün giderek azaldığını" (V4) ifade etmiştir. Başka bir katılımcı*, "insanların daha az görüştüğünü ve sokakların güvenli olmadığı düşüncesiyle çocukların vakit geçirebileceği farklı yerlere yöneldiğini"* (V12) belirtmiştir. Bu değerlendirmeler, gündelik kültürel pratiklerin dönüşümünde bireysel tercihlerin, çevresel koşulların ve güvenlik algısının da etkili olabildiğini göstermektedir.

Öte yandan kültürel süreklilik, bazı yöresel yemekler, düğün gelenekleri, müzikler, halk oyunları ve özel günlerde gerçekleştirilen uygulamalar aracılığıyla devam etmektedir. Velilerin kendi yöreleriyle ilişkilendirdikleri kültürel unsurlar arasında arabaşı, keşkek, zeytinyağlı yemekler, yöresel kıyafetler, kına geceleri ve zeybek kültürü bulunmaktadır. Bir katılımcı, ailesinin kültürel birikimini *"yöremize özgü yerel halk oyunları zeybek, yöresel yemekleri keşkek, kızartma, yüksük çorbası, gözleme"* (V47) ifadeleriyle açıklamıştır. Başka bir veli, "düğünlerde yemeklerin aile üyelerinin ortak emeğiyle hazırlanmasını ve davul-zurna eşliğindeki yöresel uygulamaları" (V65) aktarmıştır.

Yerel kültürel kimliğin aktarılmasında ailelerin kökenlerine ilişkin farkındalık da önem taşımaktadır. Bir katılımcı, *"çocuğunun ailesinin geldiği yeri unutmamasını ve kendi çocukluğunun geçtiği yerleri benimsemesini istediğini"* (V26) belirtmiştir. Başka bir veli, *"kendi ailesindeki göçmenlik geçmişinin yemek kültürüne ve konuşma diline yansıdığını"* (V41) ifade etmiştir. Bu örnekler, yerel kimliğin belirli geleneklerin uygulanmasıyla ve aile geçmişinin, coğrafi kökenin ve kültürel deneyimlerin anlamlandırılmasıyla da kurulduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, yöresel kültürel unsurların her katılımcı tarafından aynı açıklıkta tanımlanamadığı görülmektedir. Bazı veliler belirli yemekleri, oyunları veya törenleri ayrıntılı biçimde aktarırken bazıları yörelerine özgü bir unsur belirtmemiştir. Bu farklılık, kültürel aidiyetin varlığı ile belirli kültürel unsurların açık biçimde tanımlanabilmesinin birbirinden ayrılması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç olarak gündelik yaşam ve yerel kimlik teması, kültürel mirasın hem değişen toplumsal ilişkiler hem de devam eden yöresel pratikler aracılığıyla şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bazı gelenekler zayıflarken yemekler, oyunlar, törenler ve aile anlatıları aracılığıyla kültürel süreklilik sağlanabilmektedir. Bu nedenle kültürel miras, gündelik yaşam koşulları içerisinde yeniden uygulanan ve anlamlandırılan bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

Okul Aile İş Birliği ve Kültürel Aracılık

Velilerin okul-aile iş birliğine ilişkin yanıtları, ailelerde bulunan kültürel birikimin eğitim sürecinde kullanılmasına genel olarak olumlu yaklaşıldığını göstermektedir.

Katılımcılar, aile kültürünün okul ortamına taşınmasının çocukların kendi geçmişlerini tanımalarına, farklı kültürlerle karşılaşmalarına ve okul ile aile arasındaki ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunabileceğini düşünmektedir. Bununla birlikte bazı veliler, kültürel içeriğin seçimi ve paylaşım biçimi konusunda sınırların gözetilmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Aile kültürünün eğitim sürecinde kullanılmasına ilişkin değerlendirmelerde, kültürel birikimin çocukların gelişimini destekleyen bir kaynak olduğu düşüncesi öne çıkmaktadır. Bir veli, bu süreci "*Olumlu ve tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirebiliriz"* (V68) biçiminde ifade etmiştir. Başka bir katılımcı, aile kültürünün eğitimde kullanılmasının *"çocuğun kendi kültürünü tanımasına, aile bağlarının güçlenmesine ve farklı kültürlere saygı duymasına"* (V39) katkı sağlayacağını belirtmiştir. Bu ifadeler, kültürel birikimin hem geçmişe ilişkin bilgi olarak hem de çocukların kendilerini ve toplumsal çevrelerini anlamlandırmalarına yardımcı olabilecek bir eğitim kaynağı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Şekil 5: Okul aile iş birliği ve kültürel aracılık kelime bulutu

Öğretmenlerin ailelerden öğrendikleri kültürel bilgileri derslerde kullanmasına yönelik tutumlar genel olarak olumlu olmakla birlikte, bazı katılımcılar seçici ve bağlama duyarlı bir yaklaşımın önemini vurgulamıştır. Bir veli, *"toplum tarafından kabul edilen yardımlaşma, saygı ve paylaşma gibi değerlerin derslerde kullanılabileceğini, ancak belirli bir yöreye özgü kültürel bir unsurun her durumda sınıfa taşınmaması gerektiğini"* (V17) ifade etmiştir. Başka bir katılımcı, *"kültürel paylaşımın aile yapısına ve içeriğin niteliğine uygun olması gerektiğini"* (V29) belirtmiştir. Bu görüşler, okulun kültürel aktarım sürecinde yalnızca bilgiyi aktaran bir kurum olmadığını, hangi içeriklerin, hangi koşullarda ve nasıl paylaşılacağı konusunda pedagojik bir sorumluluk taşıdığını göstermektedir.

Kültürel aracılık açısından öğretmenin rolü, farklı ailelerden gelen kültürel deneyimlerin eğitim ortamında karşılaşmasını ve anlamlandırılmasını sağlamak olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte velilerin yanıtları, kültürel çeşitliliğin görünür kılınmasının kendiliğinden olumlu sonuçlar doğuracağının varsayılmaması gerektiğine de işaret etmektedir. Nitekim bir katılımcı, *"ailelerin farklı kültürel yapılardan gelebileceğini ve herkesin aynı kültürel paylaşımlara uyum sağlayamayabileceğini"* (V28) belirtmiştir. Başka bir veli ise *"etkinlikler öncesinde bilgilendirme yapılmasının yararlı olabileceğini"* (V9) ifade etmiştir. Bu bulgular, kültürel aracılığın kapsayıcı, gönüllü ve farklılıklara duyarlı bir yaklaşımla yürütülmesi gerektiğini göstermektedir.

Veliler, çocukların aile büyüklerinden öğrendikleri kültürel bilgileri okulda paylaşmasını da çoğunlukla yararlı bulmaktadır. Bu paylaşımın çocukların kendilerini ifade etmelerine, aile geçmişlerini tanımalarına ve farklı kültürlerle karşılaşmalarına olanak sağlayabileceği düşünülmektedir. Bir katılımcı, *"çocukların kültürel bilgileri paylaşmasının kültürün devamına katkı sağlayacağını"* (32) belirtmiştir. Başka bir veli, *"bu tür paylaşımların çocukların birbirlerinin kültürünü tanımasına ve kültürel değerlerin unutulmamasına yardımcı olacağını"* (V53) ifade etmiştir.

Okul-aile ilişkileri bakımından kültürel etkinlikler, velilerin eğitim sürecine katılımını artırabilecek bir araç olarak görülmektedir. Bir katılımcı, *"ailelerin etkinliklere dahil edilmesinin okul ile ev arasındaki mesafeyi azaltacağını ve güçlü bir iş birliği ile aidiyet duygusu oluşturacağını"* (V15) belirtmiştir. Başka bir veli, okulun aileleri kültürel etkinliklere dahil etmesinin *"okul aile sıcaklığında çocuğu, dimdik kucaklar onu kazanır, sahiplenir"* (V53) biçiminde bir etki yaratabileceğini ifade etmiştir. Bu anlatılar, kültürel etkinliklerin yalnızca kültürel bilgi sunmakla kalmayıp okul ile aile arasında ortak bir ilişki zemini oluşturabileceğine ilişkin beklentileri ortaya koymaktadır.

Katılımcıların önerdiği etkinlikler oldukça çeşitlidir. Kültür günleri, yöresel yemek tanıtımları, geleneksel oyunlar, aile sunumları, görsel materyaller, bölge ve topluluk tanıtımları, belgesel gösterimleri, geziler ve kuşaklararası söyleşiler bu öneriler arasında yer almaktadır. Bir veli*, "her çocuğun kendi yöresine ait bir yemeği veya el sanatını tanıtabileceği bir etkinlik düzenlenmesini"* (V7) önermiştir. Başka bir katılımcı, *"kültür şenlikleri ve kermeslerin yanı sıra veli katılımlı atölye çalışmalarını ve kuşaklararası söyleşi günlerini"* (V25) önermiştir. Bu öneriler, kültürel mirasın anlatılarak, uygulamalı ve etkileşimli etkinliklerle de paylaşılmak istendiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, okul-aile iş birliğinin kapsamı konusunda bazı sınırlamalar da dile getirilmiştir. Bir katılımcı, *"ailelerin kültürel etkinliklere dahil edilebileceğini ancak bu etkinliklerin çok sık yapılmaması gerektiğini"* (V37) belirtmiştir. Başka bir veli ise *"etkinliklere katılmak istemesine rağmen zaman ayıramayabileceğini"* (V14) ifade etmiştir. Bu yanıtlar, kültürel etkinliklerin planlanmasında ailelerin zaman olanaklarının, gönüllülüklerinin ve katılım sınırlarının dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Genel olarak bu tema, velilerin aile kültürünün eğitim sürecine dahil edilmesine olumlu yaklaştıklarını, ancak kültürel paylaşımın içeriği ve yöntemi konusunda farklı beklentiler taşıdıklarını ortaya koymaktadır. Okulun kültürel aracılık rolü, ailelerin sahip olduğu birikimi eğitim ortamına taşımak kadar, farklı kültürel deneyimlerin karşılıklı saygı çerçevesinde paylaşılabileceği koşulları oluşturmayı da kapsamaktadır.

Kültürel Katılım ve Aktarım İsteği

Kültürel katılım ve aktarım isteğine ilişkin bulgular, velilerin önemli bir bölümünün ailelerine ait kültürel unsurları okul ortamında paylaşmaya istekli olduğunu göstermektedir. Bu istek, geleneksel oyunların öğretilmesi, yöresel yemeklerin tanıtılması, aile anlatılarının paylaşılması, halk oyunlarının sergilenmesi ve kültürel etkinliklere katılım gibi farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, katılım isteğinin her katılımcıda aynı düzeyde olmadığı ve bazı velilerin paylaşım konusunda koşullar belirttiği görülmektedir.

Velilerin kültürel aktarım isteği, öncelikle çocukların kendi aile geçmişlerini ve kültürel kökenlerini tanımalarıyla ilişkilendirilmektedir. Bir katılımcı, *"çocuğunun aile*

bağlarını ve ait olduğu kültürü okul ortamında gururla temsil etmesinin gelişimini olumlu etkileyeceğini" (V61) belirtmiştir. Başka bir veli, "çocuğunun ailesinin geldiği yeri unutmamasını ve çocukluğunun geçtiği yerleri benimsemesini istediğini" (V12) ifade etmiştir. Bu anlatılar, kültürel aktarımın yalnızca belirli gelenekleri öğretmekten ibaret olmadığını, çocukların aile geçmişleriyle bağ kurmalarını ve kültürel aidiyet geliştirmelerini de kapsadığını göstermektedir.

Şekil 6: Kültürel katılım ve aktarım isteği kelime bulutu

Kültürel paylaşım isteği, farklı kültürleri tanıma ve karşılıklı öğrenme beklentisiyle de ilişkilidir. Bir katılımcı, *"kültürel bilgilerin okulda kullanılmasının çocukların hem kendi köklerini keşfetmeyi hem de farklı kültürleri öğrenmeyi ve farklı kültürlere saygı duymasını sağlayabileceğini"* (V56) ifade etmiştir. Başka bir veli, *"sınıftaki farklı öğrencilerin kültürel zenginliklerinin derslerde ele alınmasının çocukların birbirlerine saygı duymalarına katkı sağlayacağını"* (V35) belirtmiştir. Bu vurgular kültürel aktarımın aileye ait değerlerin korunduğunu, farklı kültürel deneyimlerle karşılaşma ve karşılıklı anlayış geliştirme süreci olarak da algılandığını göstermektedir.

Katılımcıların Kültürel Miras Günü gibi etkinliklerde paylaşmak istedikleri unsurlar, kültürel aktarımın somut ve uygulanabilir biçimlerini ortaya koymaktadır. Yöresel yemekler, kıyafetler, el sanatları, halk oyunları, geleneksel oyunlar ve aile anıları bu kapsamda öne çıkmaktadır. Bir katılımcı, *"Azerbaycan kültürüne ait kadın başörtüsü olan kelağayının tanıtılabileceğini"* (V11) belirtmiştir. Başka bir veli, "ailesinin kültürel birikimini zeybek kültürü, geleneksel efe kıyafeti ve zeybek halk oyunları aracılığıyla paylaşmak istediğini" (V33) ifade etmiştir. Bu ifadeler kültürel mirasın okul ortamında sözel bilgi, kıyafet, yemek, oyun ve performans gibi farklı ifade biçimleriyle aktarılabileceğini göstermektedir.

Bazı velilerin paylaşım istekleri, gönüllülük ve kişisel koşullarla sınırlandırılmıştır. Örneğin bir katılımcı, *"ailesine ait kültürel bir unsurun paylaşılabileceğini ancak aile içi özel bilgilerin paylaşılmaması gerektiğini"* (V6) belirtmiştir. Başka bir veli, *"paylaşabileceği özel bir hikâye veya deneyim bulunması durumunda etkinliğe katılabileceğini, ancak o sırada aklına belirli bir örneğin gelmediğini"* (V49) ifade etmiştir. Bir başka katılımcı da *"etkinliğe katılma isteğine rağmen zaman ayıramayabileceğini"* (14) belirtmiştir. Bu yanıtlar, kültürel katılımın yalnızca olumlu tutumla açıklanamayacağını; kişisel sınırlar, zaman ve paylaşılabilecek içeriğin niteliği gibi koşulların da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Velilerin önerileri, kültürel aktarımın farklı katılım biçimleriyle desteklenebileceğine işaret etmektedir. Yöresel yemek tanıtımları, kültür şenlikleri, atölyeler, sunumlar, aile büyükleriyle söyleşiler ve geleneksel oyunların birlikte oynanması, katılımcıların dile

getirdiği etkinlikler arasındadır. Bu çeşitlilik, bütün ailelerin aynı biçimde katılım göstermesinin beklenmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bazı aileler yemek veya kıyafet tanıtımı yoluyla katkı sunabilirken bazıları anlatı paylaşımı, oyun öğretme veya görsel materyal hazırlama yoluyla sürece dahil olabilir.

Bu tema kapsamında öne çıkan bir diğer husus, kültürel aktarımın geçmişi aynen koruma beklentisiyle sınırlı olmamasıdır. Veliler, çocuklarının kendi kültürlerini tanımasını önemserken farklı kültürlerle karşılaşmalarını ve bunlara saygı duymalarını da değerli bulmaktadır. Dolayısıyla kültürel aktarım, bir yandan aile geçmişi ve yerel aidiyetle bağ kurmayı, diğer yandan kültürel çeşitlilik içerisinde karşılıklı öğrenmeyi içeren bir süreç olarak şekillenmektedir.

Genel olarak bulgular, velilerin kültürel mirasın okul ortamında paylaşılmasına yönelik önemli bir katılım potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Bununla birlikte, bu potansiyelin hayata geçirilmesi için etkinliklerin gönüllülük temelinde düzenlenmesi, ailelerin farklı katılım biçimlerine olanak tanınması ve kişisel sınırların gözetilmesi gerekmektedir.

Veli Görüşlerinden Okul Temelli Kültürel Miras Uygulamalarına

Veli görüşmelerinde ortaya çıkan temalar yalnızca kültürel mirasa ilişkin mevcut durumun belirlenmesi amacıyla kullanılmamış, aynı zamanda okul ortamında gerçekleştirilecek etkinliklerin içeriklerinin oluşturulmasına da kaynaklık etmiştir. Bu içerikler öğretmenler ile paylaşılarak öğrencilerle Tablo 4'te yer alan şekilde oyun, etkinlik ve içerik planlamaları istenmiştir.

Tablo 4. Veli teması ve ders içerikleri tablosu

Veli teması	Ders	Gerçekleştirilen etkinlik	Kültürel aktarım boyutu
Çocukluk oyunları	Beden Eğitimi	Geleneksel oyunların oynanması	Oyun yoluyla aktarım
Aile gelenekleri	Sosyal Bilgiler	Aile ve yerel kültür üzerine çalışmalar	Kuşaklararası aktarım
Sözlü kültür	Türkçe	Hikâye/anlatı çalışmaları	Sözlü belleğin aktarımı
Gündelik yaşam ve yerel kimlik	Sosyal Bilgiler	Yerel yaşam unsurlarının incelenmesi	Yerel kimlik
Kültürel ifade	Müzik	Geleneksel müzik/ezgi çalışmaları	Müzikal miras
Kültürel ifade	Görsel Sanatlar	Motif, nesne ve kültürel unsurların görselleştirilmesi	Görsel aktarım

Kültür-bilim ilişkisi	Fen Bilimleri	Geleneksel bilgi ve gündelik yaşam unsurlarının bilimsel açıdan ele alınması	Kültürel bilginin yeniden yorumlanması

Öğretmenler tablo 4'te yer alan kapsamda planlamalar yapılarak öğrencilerle çalışmalar yürütülmüştür. Genellikle ders dışı saatlerde kulüp çalışması şeklinde gerçekleşen süreçte öğrencilerin ilgililerinin arttığı gözlemlenmiştir.

Tartışma

Araştırma bulguları, kültürel mirasın hem geçmişten devralınan geleneksel bilgi ve uygulamalardan oluştuğunu hem de aile ilişkileri, sözlü anlatılar, gündelik yaşam pratikleri, yerel kimlik ve toplumsal etkileşimler içerisinde sürekli yeniden üretilen dinamik bir toplumsal birikim olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu birikimin kuşaklar arasında aktarılması, kültürel unsurların değişmeden korunmasından ziyade yeni kuşakların yaşam koşulları ve deneyimleri içerisinde yeniden anlamlandırılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu bulgu, somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılırken topluluklar tarafından sürekli yeniden yaratıldığına ilişkin UNESCO (2003) yaklaşımıyla örtüşmektedir. Benzer biçimde Halbwachs'ın (2017) kolektif hafıza yaklaşımı, geçmişin toplumsal grupların içerisinde ve mevcut ilişkiler aracılığıyla yeniden hatırlandığını ve anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Araştırmada velilerin çocukluk oyunları, aile gelenekleri, geçmişe ilişkin anlatılar ve yerel kültürel uygulamalar üzerinden aktardıkları deneyimler de kültürel belleğin gündelik yaşam ve kuşaklararası ilişkiler içerisinde sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu açıdan araştırma, kültürel mirasın aktarımını yalnızca geçmişe ait unsurların korunması olarak değil, aile ve okul arasındaki etkileşim içerisinde yeniden anlam kazanan toplumsal bir süreç olarak ele alan yaklaşımı desteklemektedir.

Araştırmanın çocukluk oyunları ve kültürel aktarım temasında elde edilen bulgular, geleneksel oyunların eğlence ve boş zaman etkinlikleri olduğu gibi akran ilişkileri, toplumsallaşma, paylaşma, dayanışma ve birlikte hareket etme pratiklerini içeren kültürel deneyimler olduğunu da ortaya koymaktadır. Velilerin saklambaç, körebe, misket, seksek, beştaş ve yakar top gibi oyunlara ilişkin anlatıları, bu oyunların geçmişte çocukların gündelik yaşamlarında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Oyunların aile büyüklerinden, kardeşlerden, mahalle arkadaşlarından ve kendilerinden büyük çocuklardan öğrenildiğine ilişkin ifadeler ise kültürel aktarımın yalnızca aile içerisindeki dikey ilişkilerle sınırlı olmadığını, akran grupları ve yakın toplumsal çevre aracılığıyla da gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Çengelci'nin (2012) somut olmayan kültürel miras unsurlarının sosyal bilgiler öğretim programındaki yerini ele alan çalışması, geleneksel kültürel unsurların eğitim programlarıyla ilişkilendirilebileceğini göstermesi bakımından bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte mevcut araştırmada geleneksel oyunlar yalnızca eğitim programında yer alabilecek kültürel içerikler olarak değerlendirilmemiş, öğrencilerin doğrudan deneyimleyebilecekleri uygulamalara dönüştürülmüştür. Bu yönüyle araştırma, geleneksel oyunların eğitim ortamındaki işlevini kültürel bilginin aktarılmasının ötesine taşıyarak öğrencilerin birlikte hareket etme, kuralları paylaşma ve akranlarıyla etkileşim kurma deneyimleri üzerinden tartışmaya açmaktadır. Velilerin geleneksel oyunların günümüzde azaldığına ilişkin değerlendirmeleri ise kültürel aktarımın yalnızca ailelerin isteğine bağlı olmadığını; güvenli oyun alanları, fiziksel çevre ve çocukların gündelik yaşam alışkanlıkları gibi toplumsal koşullardan da

etkilendiğini göstermektedir. Dolayısıyla geleneksel oyunların okul ortamında yeniden deneyimlenmesi, gündelik yaşam içerisinde zayıfladığı düşünülen kültürel pratiklerin farklı bir toplumsal ortamda görünür hâle getirilmesine olanak sağlamaktadır.

Aile gelenekleri, sözlü kültür ve aile belleğine ilişkin bulgular, kültürel mirasın kuşaklararası aktarımında ailenin temel toplumsal çevrelerden biri olduğunu göstermektedir. Bayram ziyaretleri, aile büyüklerine saygı, misafir ağırlama, ailece yemek yeme, yardımlaşma, atasözleri, deyimler ve geçmişe ilişkin anlatılar, velilerin kültürel birikimlerini tanımlarken öne çıkardıkları unsurlar arasındadır. Bu bulgu, kültürü toplumsal yaşam içerisinde öğrenilen anlam, değer ve davranış örüntülerinin bütünü olarak ele alan Güvenç'in (1994) yaklaşımıyla ilişkilendirilebilir. Kağıtçıbaşı'nın (2012) aile, benlik ve kültürel çevre arasındaki ilişkiye yönelik değerlendirmeleri de çocukların aile içerisinde edindikleri deneyimlerin toplumsal dünyayı anlamlandırma biçimleri açısından önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada velilerin saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma ve sorumluluk gibi değerleri çocuklarına aktarmaya önem vermeleri, kültürel aktarımın yalnızca belirli geleneklerin öğretilmesiyle sınırlı olmadığını, gündelik davranışların ve toplumsal değerlerin öğrenilmesini de kapsadığını göstermektedir. Bu açıdan araştırmanın bulguları, kültürel mirasın aile içerisinde gündelik yaşam pratikleri aracılığıyla sürdürüldüğüne ilişkin kuramsal yaklaşımları desteklemektedir. Bununla birlikte bazı velilerin geleneklerin azaldığını veya eski önemini kaybettiğini belirtmelerine rağmen kültürel değerlerin çocuklara aktarılmasını önemsemeleri, kültürel süreklilik ile kültürel değişimin birbirini dışlayan süreçler olmadığını ortaya koymaktadır. Kültürel mirasın devamlılığı, bütün pratiklerin değişmeden korunmasından ziyade ailelerin hangi unsurları sürdürdükleri, hangilerini dönüştürdükleri ve bunlara hangi anlamları yükledikleri üzerinden değerlendirilmelidir.

Sözlü kültür ve aile belleğine ilişkin bulgular da kültürel aktarımın toplumsal hafıza ve kuşaklararası ilişkiler içerisindeki önemini ortaya koymaktadır. Aile büyüklerinden dinlenen hikâyeler, geçmişe ilişkin anılar, masallar, efsaneler, atasözleri ve ailelere özgü yerel ifadeler, geçmiş deneyimlerin yeni kuşaklara aktarılmasında kullanılan başlıca kültürel kaynaklar olarak öne çıkmaktadır. Halbwachs'ın (2017) kolektif hafıza yaklaşımı çerçevesinde değerlendirildiğinde bu anlatılar, geçmişin yalnızca bireysel hatırlama yoluyla değil, aile ve topluluk ilişkileri içerisinde yeniden kurulduğunu göstermektedir. Araştırmada bazı velilerin geçmişe ilişkin anlatıları kaydetme konusunda duydukları eksiklik, sözlü kültürün aktarılmadığı koşullarda kaybolabileceğine yönelik farkındalığı ortaya koymaktadır. Öte yandan aileler arasında sözlü kültürel birikimin aynı yoğunlukta bulunmaması, kültürel mirasın bütün ailelerde benzer biçimlerde temsil edilmediğini göstermektedir. Bu farklılık, kültürel aktarımın tek yönlü ve standart bir süreç olarak ele alınamayacağına işaret etmektedir. Dolayısıyla eğitim ortamının işlevi, belirli bir kültürel anlatıyı bütün öğrenciler için ortak bir deneyim olarak kabul etmekten ziyade farklı ailelerden gelen anlatıların karşılaşabileceği ve paylaşılabileceği kapsayıcı bir alan oluşturmaktır.

Gündelik yaşam ve yerel kimlik temasında elde edilen bulgular, kültürel değişimin özellikle aile ziyaretleri, komşuluk ilişkileri, bayramlaşma, mahalle yaşamı ve yöresel uygulamalar üzerinden deneyimlendiğini göstermektedir. Velilerin geçmişte daha sık gerçekleştirildiğini belirttikleri yüz yüze ziyaretlerin yerini dijital iletişim biçimlerinin alması, çocukların sokak ve mahalle yaşamıyla kurdukları ilişkinin değişmesi ve bazı geleneksel uygulamaların gündelik yaşamda daha az görünür hâle gelmesi, kültürel

aktarımın toplumsal koşullardan bağımsız düşünülemeyeceğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık yöresel yemekler, halk oyunları, kıyafetler, düğün uygulamaları ve ailelere özgü geleneklerin sürdürülmesi, kültürel sürekliliğin farklı biçimlerde devam ettiğini göstermektedir. Bu bulgular, kültürel mirası geçmişten devralınan ve değişmeden korunan bir yapı olarak değil, toplumsal ilişkiler içerisinde yeniden üretilen bir birikim olarak ele alan UNESCO (2003) ve Halbwachs'ın (2017) yaklaşımlarıyla örtüşmektedir. Bourdieu'nün (2015) kültürel sermaye kavramı açısından değerlendirildiğinde ise ailelerin gündelik yaşam içerisinde edindikleri bilgi, beceri, dil kullanımı, beğeni ve kültürel deneyimler, eğitim ortamına taşınabilecek farklı kültürel kaynakları oluşturmaktadır. Araştırmada velilerin yöresel yemekleri, aile geçmişlerini, geleneksel oyunları ve yerel kültürel unsurları çocuklarına aktarma çabaları, ailelerin sahip oldukları kültürel birikimin eğitimsel açıdan değerlendirilebilecek bir kaynak olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu kaynakların okul ortamında görünür hâle gelmesi kendiliğinden gerçekleşmemekte, öğretmenin pedagojik değerlendirmesi ve eğitimsel düzenlemesi aracılığıyla mümkün olmaktadır.

Araştırmanın okul-aile iş birliği ve kültürel aracılık temasında ortaya çıkan bulguları, ailelerin kültürel birikimlerinin eğitim sürecinde kullanılmasına genel olarak olumlu yaklaştıklarını göstermektedir. Veliler, çocukların kendi kültürel geçmişlerini tanımalarının, aile büyüklerinden öğrendikleri bilgileri okul ortamında paylaşmalarının ve farklı kültürel deneyimlerle karşılaşmalarının önemli olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte kültürel içeriklerin seçimi, ailelerin kişisel sınırları ve etkinliklere katılım koşulları konusunda farklı değerlendirmeler de bulunmaktadır. Bu bulgular, Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) ailelerin eğitim sürecine katılımının uygulamada sınırlı biçimlerde gerçekleşebildiğine ilişkin değerlendirmeleriyle birlikte ele alınabilir. Söz konusu araştırmada aile katılımının çoğunlukla okul ile iletişim ve öğrencinin eğitim sürecini destekleme çerçevesinde ele alınması, ailelerin kültürel bilgi ve deneyimlerinin eğitim içeriğine dönüştürülmesine yönelik katılımcı uygulamaların önemini ortaya koymaktadır. İnanlı ve Türe'nin (2025) kültürel miras eğitiminde ailelerden yararlanılmasına ilişkin araştırması da ailelerin kültürel birikiminin eğitim sürecinde değerlendirilmesinin önemini vurgulaması bakımından mevcut araştırmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ertürk ve Şahin'in (2025) okul-aile-toplum iş birliğini güçlendiren ve sınırlandıran faktörlere ilişkin değerlendirmeleri de aile katılımının farklı koşullardan etkilenen çok boyutlu bir ilişki olduğunu göstermektedir. Mevcut araştırma bu çalışmalardan farklı olarak aile katılımını yalnızca eğitim sürecine destek verme veya öğretmenle iletişim kurma biçiminde ele almamakta; ailelerin kültürel birikimlerini doğrudan eğitimsel etkinliklerin içeriğine dönüştüren uygulamalı bir iş birliği modeli üzerinden değerlendirmektedir. Bununla birlikte velilerin bazı kültürel unsurların her eğitim ortamında paylaşılmasının uygun olmayabileceğine, etkinliklere katılımın gönüllülük esasına dayanması gerektiğine ve zaman yetersizliğinin katılımı sınırlandırabileceğine ilişkin görüşleri, kültürel iş birliğinin kapsayıcı ve farklılıklara duyarlı biçimde planlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın temel katkılarından biri, öğretmenin kültürel aracılık rolünü yalnızca kültürel bilgiyi öğrencilere aktarma işleviyle sınırlamadan, ailelerden elde edilen kültürel materyallerin seçilmesi, değerlendirilmesi ve pedagojik amaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi süreci içerisinde ortaya koymasıdır. Araştırmada veli görüşmelerinden elde edilen kültürel materyallerin öğretmenlerle paylaşılması ve farklı ders alanlarında

eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi, öğretmenin kültürel aktarım sürecindeki konumunu somut biçimde göstermektedir. Bu bulgu, Avcı ve Memişoğlu'nun (2016) sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında kültürel miras konularının öğretim sürecindeki önemine dikkat çekmeleriyle örtüşmektedir. Çengelci'nin (2012) somut olmayan kültürel miras unsurlarının öğretim programlarıyla ilişkilendirilebileceğine yönelik değerlendirmeleri de kültürel içeriklerin eğitim ortamına taşınmasının kuramsal ve pedagojik dayanaklarını desteklemektedir. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'nun (2018) kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarılmasına ilişkin yaklaşımı da eğitim kurumlarının kültürel unsurların görünür hâle getirilmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasındaki işlevine işaret etmektedir. Bununla birlikte mevcut araştırmanın söz konusu çalışmalardan ayrılan yönü, öğretmenin kültürel miras eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemekle yetinmemesi; ailelerden elde edilen kültürel materyallerin öğretmenler tarafından farklı ders alanlarında nasıl yeniden düzenlendiğini ve uygulamaya dönüştürüldüğünü incelemesidir. Bourdieu ve Passeron'un (2021) eğitim sisteminin kültürel yeniden üretimdeki rolüne ilişkin yaklaşımı bakımından değerlendirildiğinde ise öğretmenin hangi kültürel unsurları eğitim ortamına taşıdığı, bunları hangi pedagojik ölçütlerle seçtiği ve nasıl anlamlandırdığı önem kazanmaktadır. Bu araştırmada öğretmenin aracılık rolü, ailelerin kültürel birikimini olduğu gibi aktarmaktan ziyade farklı kültürel deneyimleri eğitimsel amaçlarla ilişkilendiren ve öğrencilerin katılımına açan bir süreç olarak görünür hâle gelmektedir.

Öğretmenin kültürel aracılık rolünün uygulamadaki karşılığı, kültürel materyallerin farklı ders alanlarında değerlendirilmesi ve öğrencilerin bu materyallerle doğrudan etkileşim kurmasıyla belirginleşmiştir. Geleneksel çocuk oyunlarının beden eğitimi çalışmalarında uygulanması, aile anlatıları ve sözlü kültür unsurlarının Türkçe etkinliklerine taşınması, yerel kültürel unsurların sosyal bilgiler kapsamında ele alınması, geleneksel motiflerin görsel ürünlere dönüştürülmesi ve yöresel müziklerin müzik çalışmalarında kullanılması, kültürel mirasın disiplinler arası bir yaklaşımla eğitim ortamına taşınabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, Dewey'nin (2022) eğitimin bireyin yaşam deneyimleriyle ilişki içerisinde ele alınması gerektiğine yönelik yaklaşımıyla örtüşmektedir. Dewey açısından eğitim, yaşamdan kopuk bir bilgi aktarımı değil, bireyin deneyimlerinin yeni öğrenme süreçleri içerisinde anlamlandırılmasıdır. Araştırmada ailelerden elde edilen kültürel materyallerin öğrencilerin gündelik yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilmesi ve uygulamalı etkinliklere dönüştürülmesi, bu yaklaşımın kültürel miras eğitimi bağlamındaki karşılığını ortaya koymaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024) öğrencilerin kültürel değerleri tanımalarını, farklı alanlarda bilgi ve beceri geliştirmelerini ve eğitim süreçlerine etkin katılım göstermelerini esas alan bütüncül yaklaşımı da araştırmanın uygulama boyutuyla ilişkilendirilebilir. Ancak burada önemli olan, kültürel unsurların yalnızca geleneksel veya yerel olmaları nedeniyle eğitimsel açıdan değerli kabul edilmesi değildir. Öğretmenin bu unsurları öğrencilerin gelişim düzeyleri, derslerin amaçları ve kapsayıcı eğitim ilkeleri doğrultusunda değerlendirmesi, kültürel aktarımın pedagojik niteliğini belirlemektedir.

Araştırmanın uygulama sürecinin bütünleyici aşaması olan Kültürel Miras Günü, ailelerden elde edilen kültürel birikimin öğretmenlerin pedagojik düzenlemeleri ve öğrencilerin katılımı aracılığıyla ortak bir paylaşım ortamına taşınmasını sağlamıştır. Öğrencilerin kendi ailelerine ve yörelerine ilişkin kültürel özellikleri tanıtmaları, yöresel yemekleri, kıyafetleri ve halk oyunlarını paylaşmaları; velilerin ise geçmişte oynanan

oyunları ve ailelerinden aktardıkları kültürel bilgileri öğrencilerle birlikte deneyimlemeleri, kültürel aktarımın tek yönlü bir bilgi sunumundan ibaret olmadığını göstermektedir. Bu süreçte öğrenciler yalnızca kendilerine kültürel bilgi aktarılan kişiler olarak değil, ailelerinden edindikleri deneyimleri arkadaşlarıyla paylaşan ve kültürel unsurları yeniden yorumlayan katılımcılar olarak yer almıştır. Bu durum, UNESCO'nun (2003) somut olmayan kültürel mirasın topluluklar tarafından kuşaklar arasında yeniden yaratıldığına ilişkin yaklaşımıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte mevcut araştırmada kültürel aktarımın aile, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşim içerisinde gerçekleşmesi, okulun kültürel mirasın görünür hâle geldiği ve farklı aile deneyimlerinin karşılaştığı bir toplumsal alan olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla Kültürel Miras Günü, araştırma kapsamında gerçekleştirilen ders ve kulüp etkinliklerinden bağımsız bir organizasyon olmanın ötesinde, ailedeki kültürel birikimin eğitim ortamında paylaşılmasını ve kuşaklararası etkileşimin güçlenmesini sağlayan uygulama aşaması olarak değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte araştırmanın bulguları değerlendirilirken çalışmanın kapsamı ve yöntemsel sınırlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmanın tek bir özel okulda ve belirli bir uygulama süreci içerisinde gerçekleştirilmesi, elde edilen sonuçların farklı okul türlerine, bölgelerine ve sosyokültürel çevrelere doğrudan genellenmesini sınırlandırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin etkinliklere gösterdikleri ilgiye ve uygulama sürecindeki katılımlarına ilişkin gözlemler, kültürel miras etkinliklerinin öğrencilerin bilgi, tutum ve davranışlarında uzun vadeli değişim meydana getirdiğini tek başına kanıtlamamaktadır. Bu nedenle araştırmanın bulguları, uygulamanın kültürel mirasın eğitim ortamına taşınması ve öğretmenin kültürel aracılık rolünün somutlaştırılması açısından ortaya koyduğu olanaklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Gelecek araştırmalarda farklı okul türleri ve sosyokültürel çevrelerde gerçekleştirilecek uygulamalar, öğrencilerin kültürel mirası nasıl anlamlandırdıklarına yönelik doğrudan veriler ve uzun dönemli izleme çalışmaları, bu sürecin etkilerinin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde bu araştırma, kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarımını ailede bulunan kültürel birikimin tanımlanması, öğretmenin pedagojik aracılığıyla eğitimsel etkinliklere dönüştürülmesi ve öğrencilerin katılımıyla yeniden deneyimlenmesi süreçleri üzerinden ele almaktadır. Araştırmanın alanyazına temel katkısı, öğretmenin kültürel aktarım sürecindeki rolünü yalnızca kültürel bilgiyi aktaran bir eğitimci olarak değil, aile ve okul arasında kültürel bağlantı kuran, farklı kültürel deneyimleri pedagojik amaçlarla yeniden bağlamlandıran bir aracı olarak ortaya koymasıdır. Bu yönüyle çalışma, kültürel miras eğitimini okul-aile iş birliği, gündelik yaşam, kuşaklararası aktarım ve kültürel yeniden üretim kavramlarıyla birlikte değerlendirerek kültürel aktarımın eğitim ortamında nasıl somutlaştırılabileceğine ilişkin uygulamalı bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç

Bu araştırma, okul-aile iş birliği içerisinde kültürel mirasın kuşaklararası aktarımında öğretmenin kültürel aracılık rolünü incelemiştir. İzmir'de bir özel okulda gerçekleştirilen çalışma kapsamında 68 öğrencinin ailelerinden elde edilen kültürel materyaller ve 10 öğretmenin katılımıyla yürütülen uygulama süreci ele alınmıştır. Bulgular, ailelerde bulunan kültürel birikimin eğitim ortamına taşınabileceğini ve farklı ders alanlarında kullanılabilecek eğitimsel içeriklere dönüştürülebileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın ilk önemli sonucu, kültürel mirasın aile yaşamında farklı biçimlerde varlığını sürdürmesidir. Geleneksel oyunlar, aile gelenekleri, sözlü anlatılar, atasözleri, gündelik yaşam pratikleri ve yöresel unsurlar, velilerin kültürel aktarım deneyimlerinde öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bu birikimin aktarımı bütün ailelerde aynı biçimde gerçekleşmemektedir. Bazı geleneklerin azaldığına ilişkin değerlendirmelerle kültürel unsurları çocuklarına aktarma isteğinin bir arada bulunması, kültürel sürekliliğin değişimden bağımsız düşünülemeyeceğini göstermektedir.

İkinci olarak araştırma, ailelerin kültürel birikimlerinin eğitim sürecinde değerlendirilmesine yönelik önemli bir katılım isteği bulunduğunu ortaya koymaktadır. Veliler, çocukların kendi kültürel geçmişlerini tanımalarını ve farklı kültürel deneyimlerle karşılaşmalarını destekleyen etkinliklere olumlu yaklaşmaktadır. Bununla birlikte katılım isteğinin uygulamaya dönüşmesi, ailelerin zaman olanakları, kişisel sınırları ve paylaşmayı tercih ettikleri içeriklerle ilişkilidir. Bu nedenle okul-aile iş birliğinin, bütün ailelerden aynı biçimde ve aynı düzeyde katılım bekleyen bir anlayış yerine farklı katkı biçimlerine açık bir yaklaşımla yürütülmesi önemlidir.

Araştırmanın temel sorusuna ilişkin sonuç, öğretmenin kültürel aracılık rolünün aileden gelen kültürel materyalin eğitimsel amaçlarla yeniden düzenlenmesi sürecinde somutlaştığıdır. Öğretmen, ailelerin sunduğu kültürel içeriği doğrudan aktarmak yerine ders alanlarıyla ilişkilendirmekte, etkinlik biçimine dönüştürmekte ve öğrencilerin katılımına açmaktadır. Geleneksel oyunlardan sözlü anlatılara, yöresel müziklerden görsel kültürel ürünlere uzanan uygulamalar, kültürel mirasın farklı disiplinlerde ele alınabileceğini göstermektedir. Kültürel Miras Günü de bu çalışmaların öğrenci, öğretmen ve aile katılımıyla ortak bir paylaşım ortamına taşınmasını sağlamıştır.

Bu çerçevede kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarımı, yalnızca geçmişe ait bilgilerin korunması olarak değerlendirilmemelidir. Süreç, ailelerde bulunan kültürel birikimin tanınmasını, öğretmenler tarafından pedagojik açıdan değerlendirilmesini ve öğrencilerin etkin katılımıyla yeniden ele alınmasını kapsamaktadır. Araştırmanın ortaya koyduğu temel katkı, öğretmenin bu süreçteki aracılık rolünü okul-aile iş birliğiyle birlikte ele almasıdır. Okul, bu yaklaşım doğrultusunda ailelerin kültürel deneyimlerinin eğitim ortamında görünür hâle gelebildiği ve öğrencilerin farklı kültürel birikimlerle karşılaşabildiği bir alan olarak değerlendirilebilir.

Bununla birlikte araştırma, tek bir özel okulda yürütülen durum çalışmasına ve belirli bir uygulama sürecine dayanmaktadır. Bulguların farklı okul türlerine, bölgelere ve öğrenci gruplarına doğrudan genellenmesi mümkün değildir. Ayrıca etkinliklere ilişkin olumlu değerlendirmeler ve gözlemler, uygulamanın uzun vadeli sonuçlarını tek başına ortaya koymamaktadır. Dolayısıyla araştırmanın sonuçları, kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarılmasının uygulanabilirliğine ve öğretmenin bu süreçteki rolüne ilişkin bulgular olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın bulguları ve kapsamı doğrultusunda gelecekte yürütülecek çalışmalar için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Farklı okul ve bölgelerde araştırmalar yapılması: Kültürel mirasın eğitim yoluyla aktarımı, farklı sosyoekonomik çevrelerde ve farklı okul türlerinde incelenebilir. Böylece ailelerin kültürel birikimleri, katılım biçimleri ve öğretmenlerin aracılık uygulamalarının hangi yönlerden farklılaştığı ortaya konulabilir.

2. Öğrenci deneyimlerinin doğrudan incelenmesi: Gelecek araştırmalarda öğrencilerle yapılacak görüşmeler ve etkinlik sürecine ilişkin sistematik gözlemler aracılığıyla kültürel miras çalışmalarının öğrenciler tarafından nasıl anlamlandırıldığı incelenebilir. Öğrencilerin ailelerinden getirdikleri bilgilerle arkadaşlarının paylaşımları arasında nasıl bağlantılar kurdukları da araştırılabilir.
3. Uygulamaların uzun vadeli sonuçlarının değerlendirilmesi: Kültürel miras etkinliklerinin yalnızca uygulama sırasındaki katılımla sınırlı kalmayıp kalmadığını anlamak için belirli aralıklarla izleme çalışmaları yürütülebilir. Bu çalışmalar, öğrencilerin kültürel unsurlara ilişkin bilgilerini hatırlama ve bu unsurları gündelik yaşamlarıyla ilişkilendirme biçimlerini inceleyebilir.
4. Öğretmenlerin kültürel aracılık deneyimlerinin derinleştirilmesi: Farklı branşlardan öğretmenlerle yürütülecek araştırmalarda kültürel materyallerin seçilmesi, ders kazanımlarıyla ilişkilendirilmesi ve etkinliklere dönüştürülmesi süreçleri ayrıntılı olarak ele alınabilir. Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler ve kültürel içerikleri değerlendirirken dikkate aldıkları ölçütler de bu kapsamda incelenebilir.
5. Aile katılımının farklı biçimlerinin araştırılması: Ailelerin etkinliklere katılımını kolaylaştıran veya sınırlandıran koşullar ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir. Yüz yüze katılımın yanı sıra aile anlatılarının yazılı olarak paylaşılması, görsel materyaller hazırlanması veya kültürel içeriklerin öğrenciler aracılığıyla sunulması gibi farklı katılım biçimlerinin uygulamadaki karşılığı değerlendirilebilir.
6. Kültürel çeşitlilik ve gönüllülük konusuna odaklanılması: Kültürel miras etkinliklerinin farklı aile yapıları ve kişisel sınırlar gözetilerek nasıl düzenlenebileceği araştırılabilir. Bu kapsamda öğrencilerin kendi kültürel deneyimlerini paylaşma tercihleri, kültürel farklılıkların sınıf ortamında ele alınma biçimleri ve etkinliklerin kapsayıcılığı incelenebilir.
7. Disiplinler arası uygulamaların karşılaştırılması: Kültürel mirasın Türkçe, sosyal bilgiler, beden eğitimi, müzik, görsel sanatlar ve fen bilimleri gibi farklı derslerde ele alınma biçimleri karşılaştırılabilir. Böylece hangi tür kültürel materyallerin hangi öğrenme etkinlikleriyle ilişkilendirilebildiği ve öğretmenlerin disiplinler arası planlama süreçlerini nasıl yürüttüğü daha ayrıntılı biçimde değerlendirilebilir.

Sonuç olarak gelecekteki çalışmaların, kültürel mirasın eğitim ortamına taşınabilmesini ortaya koymanın yanı sıra bu sürecin öğrenciler, aileler ve öğretmenler açısından nasıl deneyimlendiğini ve zaman içerisinde nasıl sürdürüldüğünü incelemesi önem taşımaktadır. Bu yöndeki araştırmalar, kültürel mirasın eğitim programlarıyla ilişkilendirilmesine ve okul-aile iş birliğinin kültürel aktarım boyutunun geliştirilmesine yönelik daha kapsamlı bir değerlendirme zemini sağlayabilir.

Referans

Akyüz, Y. (2018). *Türk eğitim tarihi* (29. bs.). Ankara: Pegem Akademi.

Aslan, Z., & Ardemagni, M. (2006). *Introducing young people to the protection of heritage sites and historic sites: A practical guide for school teachers in the Arab region*. http://www.iccrom.org/ifrcdn/pdf/ICCROM_09_ManualSchoolTeachers_en.pdf adresinden 11 Temmuz 2026 tarihinde erişilmiştir.

Avcı, M., & Memişoğlu, H. (2016). Kültürel Miras Eğitimine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *İlköğretim Online,* 15(1). https://doi.org/10.17051/io.2016.58630

Bourdieu, P. (2015). *Pratik nedenler: Eylem kuramı üzerine* (H. U. Tanrıöver, Çev.). İstanbul: Hil Yayın.

Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (2021). *Yeniden üretim: Eğitim sistemine ilişkin bir teorinin ilkeleri* (A. Sümer, L. Ünsaldı & Ö. Akkaya, Çev.; 4. bs.). Ankara: Heretik Yayıncılık.

Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 25(1), 185-203. https://izlik.org/JA29YZ44XF

Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde kültürel miras ve turizm algısı. *Millî Folklor*, 22(87), 181–190.

De Troyer, V., Vermeersch, J., Van Genechten, H., Kosters, K., Vitré, N., Mols, P., & Pizzicannella, F. (2005). *Heritage in the classroom: A practical manual for teachers*. http://www.hereduc.net/hereduc/ adresinden 28 Haziran 2026 tarihinde erişilmiştir.

Dewey, J. (2022). *Okul ve toplum* (7. Baskı). (Çev. H. A. Başman; Yay. Haz. S. Kaymakcı). Ankara: Pegem Akademi.

Erdoğan, Ç. & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399–431. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/article/126632

Ergün, M. (2018). *Eğitim felsefesi* (6. bs.). Ankara: Pegem Akademi.

Ertürk, B., & Şahin, Ç. (2025). Temel Eğitimde Okul-Aile-Toplum İş Birliğini Güçlendiren ve Engelleyen Faktörler. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 8(3), 184-206. https://doi.org/10.47477/ubed.1814736

Güvenç, B. (1994). *İnsan ve kültür* (6. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Halbwachs, M. (2017). *Kolektif hafıza* (B. Barış, Çev.). Ankara: Heretik Yayıncılık.

İnanlı, E. & Türe, H. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitiminde aileden yararlanma. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(2), 553–592. https://doi.org/10.18039/ajesi.1615317

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji* (3. bs.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2009). *Kültürel miras ve müzecilik.* http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0 adresinden 10 Ağustos 2026 tarihinde erişilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: Öğretim programları ortak metni*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 28(2). https://izlik.org/JA49HG28BJ

Özlem, D. (2015). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi* (2. bs.). İstanbul: Notos Kitap.

Rusalić, D. (2009). *Making the intangible tangible: The new interface of cultural heritage*. Beograd: Institute of Ethnography SASA (Special Editions, 63).

Smith, P. & Rilley, A. (2016). *Kültürel Kurama Giriş.* Çev. Selime Güzelsarı, İbrahim Gündoğdu. İstanbul: Dipnot Yayınları.

Tezcan, M. (2019). *Eğitim sosyolojisi* (19. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Tweed, C., & Sutherland, M. (2007). Built cultural heritage and sustainable urban development. *Landscape and Urban Planning*, 83(1), 62–69.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2003). *Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi*. Ankara: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2018). *Somut olmayan kültürel miras ve eğitim raporu: Millî Eğitim Bakanlığının ders kitapları ve öğretim programlarında somut olmayan kültürel miras unsurları (1-12. sınıf)*. Ankara: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. Erişim adresi: https://unesco.org.tr/

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.